פרייז 10 גראשען

הײנט 8 זײטען

NAJER FOLKSBLAT

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

נײער פאלקסבלאט

№ 187	לאדז, דינסטאג, י"ח אב תר"ץ	אכטער יאהרגאנג	Łódź, Wtorek, 12 sierpnia 1930 r.	№ 187

אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71. — Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71.

בעסערונג פון דער ווירטשאפטליכער לאגע

שאצונגס-קאמיסיעס זאלען האבען דאס רעכט צו ערלעדיגען רעקורסען

מעמאריאל פון די האנדעלס-קאמערן צום פינאנץ-מיניסטעריום

ווארשא 11 (טעלעפאניש פון אונזער קא-רעספאנדענט) הײנט איז אין ווארשא פארגעקומען א בעראטונג פון פארשטעהער פון סוחרים-פעראײנען פון עטליכע שטעט אין פוילען, פון די בעראטונגען ווײזט זיך ארויס, עס לאזען זיך בעמערקען געוויסע סמנים פון א בעסערונג און אין דער נאהענטסטער צייט זאל די ווירטשאפטליכע לאגע זיך נאך מעהר פערבע-סערען.

די סיבות פון דער בעסערונג איז ערשטענס, דאס די לאגע אין דא"ר האט זיך געבעסערט צוליב דער גוטער געדעטעניש און דער פויער קומט שוין אצינד אן שטאט אריין קויפען און צווייטענס צוליב דעם, וואס סיי דער סוחר, סיי דער קונה האבען זיך אפגעוואוינט פון די לאנג טערמיניגע וועקסלען און דער מסחר ווערט געפיהרט אדער אין מזומן אדער אויף קורצע וועקסלען און דער סוחר פאדגט זיך אצינד הכרעך.

יעדענפאלס ווייזען זיך אצינד שוין בפירושע סמ-טים פון א בעסערונג פון דער ווירטשאפטליכער לאגע.

ווארשא 11 (טעלעפאניש פון אונזער קא-רעספאנדענט) די האנדעלס-קאמער האט זיך געווענ-דעט צום פינאנץ-מיניסטעריום מיט א מעמאריאל, אז די שעפען פון די לאקאלע שטייער-אמטען זאלען האבען דאס רעכט אליין צו צולעגען די פעולענענע שטייער'ען אויף 6 חדשים'דיגע ראטען און אז די שעפען פון די פינאנץ-קאמער'ען זאלען האבען דאס רעכט צו צולייגען די פערלענגטע שטייער'ען אויף 12 חדשים'דיגע ראטען.

א דריט דעם האט די האנדעלס-קאמער געבעטען, אז די שאצונגס-קאמיסיעס פון הכנסה-שטייער זאל האבען דאס רעכט צו ערלעדיגען די רעקורסען.

די ווענדונג פון האנדעלס-קאמער האט אויסזיכ-טען גינסטיג ערלעדיגט צו ווערען, און ווען דאס זאל געשעהן וועט עס זיין א גרויסע פערלייכטערונג פאר די סוחרים.

נאך דעם צוזאמענפאהר אין ראדאם

ווארשא, 11. (טעלעפאניש פון אונזער קאר-רעספאנדענט) אין די פאליטישע קרייזען האט גע-מאכט א שלעכטען איינדרוק, וואס מארשאל פיל-סודסקי האט נישט געהאלטען קיין רעדע אויפ'ן צו-זאמענפאהר אין ראדאם.

בכלל ווערט דער צוזאמענפאהר אין ראדאם פערשידען אפגעשאצט. אין די אפאזיציאנעלע קריי-זען האלט מען, אז דער צוזאמענפאהר איז ארויס-געפאלען, דאנקענדיג אין די סאנאציע קרייזען ווערט ער אפגעשאצט אלס אויסערגעווענליכער ערפאלג.

משוגע געווארן דער געהילפס-תליון

ווארשא 11 (טעלעפאניש פון אונזער קא-רעספאנדענט) הײנט איז דא משוגע געווארן דער געהילפס-תליון קאלאדזשעיטשיק.

די סיבה איז, ווי ער ערקלערט, אז עס קומען אזוים צו חלום אלע פערטייטע בײ וועלכע ער האט אסיסטירט בעת עס איז איבער זיי אויסגעפיהרט גע-ווארען דער טויט-שטראף.

קאלאדזשעיטשיק פלעגט צוהעלפען דעם תליון בײ זיין ארבייט, אנטון די פערמשפטע, צוגרייטען די תליה א. אז. וו.

ער איז אפגעפיהרט געווארען אין א משוגעים-הויז.

רעוויזיאניסטען ווילען ארויסטרעטען פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע

אויב די אנפיהרונג וועט נישט איינזעהען איהרע פעלערן

פראג, 11. (יט"א טעלעגראפ'ש) אויף דער היינטיגער פארמיטאג זיצונג פון דער וועלט-קאנפע-רענץ פון די ציוניסטען רעוויזיאניסטען אין פראג, האט ליכטהיים געהאלטען א רעפעראט וועגען דע-שטעלונג פון די ציוניסטען רעוויזיאניסטען צו דער פרישער אגענץ און צו דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע.

ליכטהיימס רעפעראט איז אויסגעהערט געווא-רען מיט גרויס אינטערעס.

די יודישע אגענץ האט ליכטהיים געזאגט, האט פוילשטענדיג באנקראטירט, עס איז נישט מעהר ווי א בלאף און א שווינדעל אויב די ציוניסטישע עקזע-קוטיווע ערקלערט, אז די אגענץ האט עפעס אויפ-געטון אין ארץ-ישראל.

די ציוניסטען-רעוויזיאניסטען, ערקלערט ליכט-היים, זענען גרייט מיטצוארבייטען מיט די נישט ציו-ניסטען אין דער יודישער אגענץ, בכדי צו בעקומען געלד פאר ארץ ישראל, זיי וועלען אבער קיינמאל נישט אריינטרעטען אין דער אגענץ.

הערנאך ניט ליכטהיים אפ א סענסאציאנעלע ערקלערונג. ער זאגט, אז די ציוניסטען-רעוויזיא-ניסטען וועלען פיהרען א סעפאראטע פאליטישע אקציע לגבי דער בריטישער רעגירונג.

אויף דער נאכמיטאג זיצונג האט ה"ר מאסקין אבגעגעבען א בעריכט וועגען דער פארען פראגע אין ארץ ישראל.

ווערט אויסגעגעבען אויף דער ארץ-ישראל אדמי-ניסטראציע און צו סובסידירען די אראבישע שולען.

מיר פאדערען פון דער בריטישער רעגירונג, ערקלערט גראסמאן, אז זי זאל אויסוועהלען אדער צווישען דעם וועלט יודענטום אדער צווישען די אראבער.

גראסמאן שילדערט דאן און פינסטערע קאלירען דעם איצטיגען צושטאנד אין דער ציוניסטישער בעוועגונג. די בעוועגונג איז צובראכען, זי האט נישט קיין אנפיהרונג, די עקזעקוטיווע אין לאנדאן האט נישט קיין שום רעספעקט.

צום סוף ווארענט גראסמאן, אז אויב די ציו-ניסטישע לייטונג וועט נישט איינזעהען איהרע פעה-לערן וועלען די רעוויזיאניסטען שאפען א זעלבסט-שטענדיגע ארגאניזאציע און פערלאזען די ריידען פון דער וועלט ארגאניזאציע.

דער יאהר - טאג פון אויגוסט-געשעהענישען אין תל-אביב

תל-אביב, 11. (יט"א טעלעגראפ'ש) הײנט א גאנצען טאג, פון דערפריה אן בעזוכען מאסען יו-דען פון אלע שיכטען פון דער בעפעלקערונג די קברים פון די דערהרגעטע יודען בע תרי אויגוסט-געשעהענישען פון פערגאנגענעם יאהר אין ארץ-ישראל.

7 א זייגער אין אוונט זענען אין אלע שוהלען אבגעהיכט געווארען טרויער תפילות.

רעגירונגס-פעראָרדנונג

וועגן דער יאהרצייט פון די טרויעריגע געשעהענישען אין ארץ-ישראל

ירושלים, 11. (יט"א טעלעגראפ'ש) לויט א פעראָרדנונג פון דער מאכט טארען נישט טראגען די טרויער-פייערליכקייטען אין צוזאמענהאנג מיט דער יאהרצייט פון די געפאלענע בע תרי פארגאנגענע אויגוסט-געשעהענישען קיין מאסען-כאראקטער.

דאגעגען איז דערלויבט אינדיווידועל צו בעזוכען אין משך פון היינטיגען טאג די קברים פון די קדושים.

אלערהארט מאסען צוגען און מאסען פער-זאמלונגען אין צוזאמענהאנג מיט דער טרויער-יאהרצייט זענען פערבאטען געווארען.

די מאכט האט נאר ערלויבט צו מאכען הזכרות אין די שוהלען פאר די נשמות פון די געפאלענע.

דאס טאר אבער נישט בעקאנט געמאכט ווער-דען דורך פלאקאטען און די נאמען.

שרעקליכע פערפלייצונג אין כינע

בערלין, 11 (או) פון צפון-כינא מעלדעט מען וועגען א שרעקליכער פערפלעצונג אין איניגע כינע-זישע פראווינצען. די קאמוניקאציע צווישען פעקין און מאנדזשוריען איז איבערגעריסען. איבער מיליאנה פערזאן זענען דערטרונקען געווארען. 310 הייזער זיי-נען פולשטענדיג צושטערט געווארען.

סך-הכל האבען געלטען פון דער פערפלייצונג איבער 20 שטעט.

אכטונג, הערינג-הענדלער!

די בייי-ערעפענטע פירמע

Hurtowa sprzedaż śledzi

„Hurtośled" Sp. z o. o.

Łódź, Plac Kościelny 7, tel. 188-43

טיילט מיט, אז זי האט ארייגבעקומען

א גרויסען אויסוואהל פון פערשידענע הערינג

וועלכע ווערען פערקויפט צו זעהר ביליגע פרייזען

ווייל די פירמע שטעהט אין דירעקטע בעציהונגען מיט ענגלאנד און האלאנד, איז זי אים-שטאנד צו פערקויפען די קאנסומענטען הערינג צו די בעסטע בעדינגונגען.

אונזער פירמע געהערט נישט צו קיין שום שפעקולאציאנס-פערבאנד, וועלכער שטעלט זיך פאר זיין צוועק צו שרויפען די פרייזען אויף צוא פון ערשטען געברויך ארטיקעל, נאר פערקערט – אונזער פירמע וועט זיך בעגנינגענע מיט'ן קלענסטען פערדינסט.

בעפאר איהר קויפט – קומט און איבערצייגט אייך!!!

„HURTOŚLED" Sp. z o. o.

Łódź, Pl. Kościelny 7, tel. 188-43.

18152

Dr. med. M. Kantor

CHIRURG

POWRÓCIŁ

[illegible]o Sierpnia Nr. 1.

סענסאציאנעלער פארשלאג

אבצושטעלען די געלד-זענדונגען קיין ארץ-ישראל

פראג, 11. (יט"א טעלעגראפ'ש) בעת די פער-האנדלונגען אויף דער וועלט קאנפערענץ פון די ציו-ניסטען-רעוויזיאניסטען אין פראג, האט מאיר גראס-מאן אריינגעטראגען א סענסאציאנעלען פארשלאג אין געמליך, אז דאס וועלט-יודענטום זאל אבשטעלען די געלד-זענדונגען קיין ארץ-ישראל, ווייל דער קליי-נער יודישער ישוב, וואס געפינט זיך אין ארץ-ישראל האט גענוג געלד.

פון דעם אפשטעלען די געלד-זענדונגען קיין ארץ-ישראל. ערקלערט מא"ר גראסמאן, וועלען ליידען נאר די ארץ-ישראל אדמיניסטראציע און די אראבער, ווייל פון די אלע געלדער בעקומט דער יודישער ישוב סך-הכל א 5 פראצענט און 95 פראצענט

10 טויזענד כינעזער געפאלן אין א שלאכט

צווישען די קאמוניסטען און רעגירונגס-מיליטער

ביידע צדדים מעלדען וועגען נצחונות. — מאסען-עקזעקוציעס איבער קאמוניסטען אין האנקאו

ב ערלין, 11 (אג) לויט אפיציעלע ערקלערונגען פון דער נאנקינער רעגירונג האט דאס דרום מיליטער אפגעהאלטען א נצחון אין דער פראווינץ שאנטונג. טשאנג-קיי-שעק פערזיכערט, אז די הויפט שטאט פון דער פראווינץ טסינאנפו וועט אין משך פון די נאהענטסטע טעג פערנומען ווערען. די רעגירונגס-מיליטער און העכסטענס אין משך פון א חודש וועט פעקין צוריק אפגענומען ווערען.

פון פריוואטע קוועלען מעלדעט מען, אז דאס מיליטער פון גענעראל יען ציהט זיך צוריק.

ב ערלין, 11 (אג) לויט די לעצטע מעלדונגען האט דאס כינעזישע אויפשטענדיגע מיליטער אפגעהאלטען אין נצחון נאכן צווייטען.

פון גענעראל פענגס שטאב מעלדעט מען, אז בעת דער גרויסער שלאכט צווישען רעגירונגס-מיליטער און די אויפשטענדיגע זענען געפאלען איבער 10 טויזענד מאן. די אויפשטענדיגע האבען פערנומען צוויי שטעט, און פון די שטעט האבען זיי פערכאפט א גרויסען קריגס-ארסענאל.

אין האנקאו האט מען אנגעהויבען אנצווענדען בנוגע די קאמוניסטען זעהר שטארקע רעפרעסיעס. אין דער פערגאנגענער וואך האט מען אויסגעפיהרט דעם טויט-אורטייל איבער 46 קאמוניסטען, נעכטען האט מען אפגעהאקט די קעפ ביי 16 קאמוניסטען און אויך אויף היינט זענען בעשטימט געווארען מאסען-עקזעקוציעס.

רומענישע רעגירונג וויל אויפלעזען

די אנטיסעמיטישע סטודענטען-ארגאניזאציעס

בוקארעשט (י. ט. א.) די רומענישע צייטונגען פערעפענטליכען א סענסאציאנעלע ידיעה, אז די רעגירונג האט בעשלאסען אויפצולעזען אנטיסעמיטישען סטודענטען-ארגאניזאציעס („אייזערנע גווארדיע" און אנד.) דער ת. מ. א. קארעספאנדעס דערוואוסט זיך פון א מאסגעבענדע קוועלע, אז די רעגירונג האט אזא בעשלוס נישט אנגענומען. מען האט איהם מיטגעטיילט, אז דער יוסטיץ-מיניסטער אוניאן האט צונויפגערופען א קאנפערענץ פון אלע לייטער פון דער פאליטישער פאליציי, אויף וועלכער עס איז בעטראכט געווארען די דערמאנטע פראגע. אויף דער קאנפערענץ איז אנגעוויזען געווארען, אז די אנטיסעמיטישע ארגאניזאציעס בעזיצען נישט קיין לעגאלע ערלויבניש אויף צו פיהרען זייער טעטיגקייט, זיי קענען דעריבער צו יעדער צייט ערקלערט ווערען פאר אונלעגאל.

דאס בילדונגס-מיניסטעריום האט פערעפענטליכט א בעקאנטמאכונג, דאס יעדער סטודענט, וואס וועט אנטיילנעהמען אין פאליטישע דעמאנסטראציעס, וועט אויסגעשלאסען ווערען פון אוניווערזיטעט.

נישט מעהר זויקא — נאר גאס פון ד"ר זאמענהאף

וו אר ש א, 11. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) דער ווארשאווער מאגיסטראט האט ענדליך בעשלאסען אנצורופען די זויקא גאס אויפ'ן נאמען פון ד"ר זאמענהאף.

דער בעשלוס דארף נאך בעשטעטיגט ווערען דורכ'ן שטאט-ראט.

פראצעס פון א „העלד" פון דער אונטערוועלט אין ווארשא

וו א ר ש א, 11 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) היינט איז אין ווארשא פארגעקומען דער פראצעס פון דעם בעקאנטען העלד פון דער אונטערוועלט ברוך צאבאן, וועלכער האט מיט איינגע חדשים צוריק ערמארדעט א צווייטען העלד פון דער אונטערוועלט לעפעק.

דאס געריכט האט פעסטגעשטעלט, אז צאבאן האט ערמארדעט לעפעקען נישט ווילענדיג און איהם פערמשפט צו 6 חדשים תפיסה אריינרעכענדיג איהם די 5 חדשים, וואס ער איז געזעסען.

דער וויזיט פון מלוכה-פרעזידענט אין עסטלאנד

טאלין, 11. (ספּ. טעל.) דער מלוכה פרעזידענט מאשטשיצקי וועלכער געפינט זיך איצט מיט א וויזיט אין עסטלאנד איז דורך דער דארפאטער אוניווערזיטעט בעערט געווארען מיט טיטעל „ד"ר האנאריס קאוזא".

לאדזער ניַיעס

פאדערונגען פון שטאטישע סעזאן-ארבייטער

(מ) א דעלעגאציע פון די סעזאן-ארבייטער האט זיך געווענדעט צום וויצע-פרעזידענט וועלינסקי. די דעלעגאציע האט פערלאנגט, אז די ארבייטער זאלען קענען אפארבייטען די צייט, וואס בעת זיי זיי פערלוירען צוליב רעגענס, אדער צוליב קראנקהייט. וויצע-פרעזידענט וועליגסקי האט פעראָרדענט, אז די צייט וואס די ארבייטער פערלירען בעת דער ארבייט צוליב רעגען זאלען זיי אפארבייטען אין פערלויף פון דער וואך, און די פערלוירענע טעג — יעדען שבת.

בנוגע נישט געארבייטע טעג האט וויצע-פרעזידענט וועלינסקי פעראָרדענט, אז אין יעדען פאל ווען אן ארבייטער וועט זיך אויסווייזען מיט'ן ביכעל פון דער קראנקען-קאסע, אז ער איז געווען קראנק, וועט ער בעקומען אפארבייטען דעם טאג-ארבייט.

פלוצלינג געשטארבען

(—) זונטאג איז געקומען צו איהרע עלטערן קריגמאן (שענקעוויטש 22) זייער אויסגעגעבענע טאכטער סאלאמעא ראבינאוויטש.

נאכדעם ווי פרוי ראבינאוויטש האט פערבראכט א שעה צייט, האט זי זיך גיטמאל דערפיהלט שלעכט און בעקומען קרעמפען.

מ'האט ארויסגערופען א דאקטאר, וועלכער האט בעהייסען די פערשלאפטע באלד אפפיהרען אין שפיטאל, אבער באלד ווי מ'האט זי געבראכט אין שפיטאל איז זי געשטארבען. לויט דער אינטערווענץ פון „חסד של אמת" איז זי מאנטאג געקומען צו קבורה.

וועגען א יודישע זעלנער-קוך אין לאדז

דאס שאפען די יודישע זעלנער-קיך אין לאדז נעמט אן ריעלע פארמען. דער קאמיטעט האט שוין אויסגעזוכט א פאסענדען לאקאל נאהענט פון די קאשארן.

נעכטען איז דער לאקאל בעזוכט געווארען דורך דעם גמינע סעקרעטאר ה' נאדעל און איניגע מיטגלידער פון קאמיטעט.

ווינער „הכח" שפּילט היינט אין לאדז

ווי בעקאנט האט די וועלט-בעריהמטע יודישע פוסבאל-מאנשאפט דער ווינער „הכח" געוואלט פערגאנגענעם שבת שפילען א מעטש מיט דער לאדזער ליגע-מאנשאפט ל.ט.ס.ג. דער מעטש איז נישט פארגעקומען צוליב דעם גרויסען רעגען און איז אפגעלעגט געווארען אויף היינט.

היינט 5 א זייגער אין אוונט קומט אלזא פאר דער דאזיגער מעטש, וועלכער איז ערווארט געווארען מיט א גרויס געוואלדיגער שפאנונג מצד דער גאנצער יודישער בעפעלקערונג אין לאדז. אלע געדענקען נאך די גרויסע לייסטונגען פון ווינער „הכח", די גרויסע נצחונות וואס די מאנשאפט האט געהאט אין דער גאנצער וועלט.

די לעצטע וואכען מאכט „הכח" איהר טורנעע איבער מזרח-איראפע, די איצטיגע רייזע איז ווידער געווארען א נייער טריומף-צוג פון „הכח", וואס צו איצטיגע שפילען מיט בעריהמטע מאנשאפטען פון ... לעטלאנד מיט די בעסטע מאנשאפטען האט „הכח" געוואונען אין א הויכער פערהעלטניש.

דער מעטש מיט ל.ט.ס.ג. איז דער ערשטער מיט א נישט-יודישער מאנשאפט אין פוילען און ס'ווערט ערווארט, אז „הכח" וועט ארויסווייזען איהר גאנץ קענטניש.

דער מעטש קומט פאר היינט 5 א זייגער נאכמיטאג אויפ'ן פלאץ פון ל.ק.ס.

דעם זונטאג האט דער ווינער „הכח" געשפילט א מייסטערשאפטס מעטש מיט דער רעפרעזענטאנץ פון בריסק און געווינט מיט 0:14.

ראדיא-פראגראם

דינסטאג ד. 12 אויגוסט

11,58 צייט-סיגנאל פון ווארשא און הייגנאל פון מאריאצקען-טורעם אין ווארשא. 12,05 מוזיק פון גראמאפאן-פליטען, 13,15 טאג-פראגראם, קינא- און טעאטער רעפערטואר. 15 16,15 מינוט וועגען לופט-פליהעריי. 17,35 פארלעזונג. 18,00 פאפולערער קאנצערט. 19,00 פערשידענעס. 19,20 גראמאפאן-פליטעס. 19,30 קאמוניקאט פון דער לאדזער האנדעלס-קאמער. פראגראם אויף מארגען, קאמוניקאטען און צייטסיגנאל פון ווארשא. 19,45 ראדיא-זשורנאל. 20,00 אפערע פון גראמאפאן-פליטען. 22,00 דיסקוסיע א. ד. ט. „לעגענדע און ווירקליכקייט", קאמוניקאטען.

אויסערגעוועהנליכע איבערראשונג פאר'ן לאדזער פובליקום!

די פאפולערע און קאנקורענצלאזע פערפומעריע פירמע ד. מארקוס אין לאדז, פיעטריקאווער 59, טעל. 128-02, האט פארגעבריים איבערראשענדע סורפריזען פאר דער געעהרטער קונדשאפט. יעדער קונדע בעקומט ביים קלענסטען איינקויף געגצליך גראטיס א שטיק טואלעט-זייף מיט א שאכטעל שוה-פאסטא. אויסערדעם ווערען אלע קאסמעטישע ארטיקלען בערעכענט צו שטרענגע פאבריקס-פרייזען. ווער עס קויפט ביי מיר איינמאל, בלייבט אויף שטענדיג מיין קונדע. געדענקט די אדרעס.

ריכטיג

דער איינאיינציגער פוסבאל-מעטש אין לאדז

צווישען ווינער הכח און ל.ט.ס.ג.

אויפ'ן ספארט-פלאץ פון ל. ק. ס.

בעגאנגען זעלבסטמארד

דורך אויפדרעהען דעם גאז-קראן

(2) אויף פיעטריקאווער 157 פּאנט ערשטער שטאק, וואוינט די פאמיליע לאנדוי.

נעכטען ארום זיבען א זייגער ווען אין דער וואוינונג איז געבליבען נאר די דינסט די 40-יעהריגע פעלאגיא לאטאך, איז זי בעגאנגען זעלבסטמארד דורכ'ן אויפדרעהען דעם גאז-קראן.

ווען די לאנדוי איז אהיימגעקומען און איינע זייט קלינגען האט איהם די דינסט נישט געעפענט האט מען אויפגעהאקט די טיר און געפינען די לאטאך שוין א טויטע.

די סיבה פון זעלבסטמארד איז נישט בעקאנט.

בילעטען אויף דעם דיספוט וואס קומט פאר מיטוואך, דעם 13 אויגוסט, איבער

קדוש=השם

בעקומט מען אין דער קאסע פון פילהארמאניע. פרייז פון 50 גראשען אן.

18114

שטאטיש טעאטער

ציגעל-גאס 63.

אנסאמבל פון דער ווילנער טרופּע

יאר XV אנס. מ. מזאה. יאר XV

היינט, דינסטאג, דעם 12-טען אויגוסט, 8,45 אוונט, צו ביליגע פרייזען צום לעצטען מאל

„קדוש השם"

מארגען, מיטוואך, דעם 13-טען אויגוסט, 8,45 אוונט, צום לעצטען מאל

ביינאכט אויפ'ן אלטען מארק

פון י. ל. פרץ

היינט און פאלגענדע טעג!

גרויסער דראמאטישער פילם, וואס איז ווינערציגט געווען אן'פאפולער משפט אויף דעם טעמע: צי געהער די חופה-נאכט דעם מאן?

רעזשי: FITZMAURICE

דראמע פון לעבען פון אמעריקאנער מיליאנערען א.ז.

דעם מאנ'ס רעכט

אין די הויפט-ראלען:

BILLIE DOVE i ROD LA ROCQUE

אויסער'ן פראגראם: פלארענציישער כאר וועט אויספיהרען א רייהע לידער און אריעס פון דער אפערע „CARMEN"

אנהויב און געוו. טעג 5 נ"מ, שבת און זונטאג 2 נ"מ.

„SIŁA"

וויכטיג פאר לעדער-סוחרים און שיך-פאבריקאנטען!

דערמיט מאכען מיר בעקאנט, אז מיר בעזיצען שטענדיג אויף לאגער אלע סארטען קרופאנס, ווי: A, AA, B, BB, ביפעל און האלב-לעדער און ווי אויך קארגעס און באקס לייכטע און שווערע. — מעסיגע פרייזן

Fabryczny Skład Skór

„SIŁA"

ŁODŹ, Al. I. Maja 19, tel. 165-33.

אכטונג מיטגלידער פון אל. 1-טער מאי № 2

חברים מיטגלידער! מיר מעלדען אייך, אז היינט דינסטאג, דעם 12-טען קומט פאר

א גרויסע מיטגלידער = פערזאמלונג

צו ארגאניזירען די פאכען ווי: מארינארקעס, פארלעך, דאמען-מאגאזין, דזיגטשיגנע, 1-טע און 2-טע סארט, לעמבערגער, צייג און קאלדערעס.

חברים! אויב אייך איז טייער דער עגזיסטענץ פון פעראיין, אויב איהר ווילט לעבען און עגזיסטירען פון אייערע ארבייט, גיט איבער איינער דעם צווייטען און קומט אויף די פערזאמלונג, אז מיר זאלען קענען מיט געמיינזאמע כוחות שאפען און בויען אונזער עגזיסטענץ.

גלייכצייטיג פאדערען מיר אויף דעם ה' שערמאן, ער זאל זיך צוריק נעהמען צו דער ארבייט און אויך ביייוואוינען די פערזאמלונג.

מיט אכטונג

וויצע-פארזיצ. משה ראדאשיצקי, קאסירער צאלעל פישער
סעקר.-מיטג. לייזער טערקעלטויב, שאיע לצווקאוויטש, אברהם הילעל
רעוו.-קאמיסיע משה יצחק פעלדמאן, אלטער לאנדע.

מיט צער און ווערטאג זענען מיר מודיע וועגען דעם טויט פון אונזער נישט פערגעסענעם מאן, פאטער, שווער און זיידע

ר' יוסף משה ניסענבוים נ"ע

וועלכער איז געשטארבען אין קאליש אין עלטער פון 59 יאהר און דארטען צו קבורה געקומען.

די טיפטרויערנדע הינטערבליבענע.

דעם אויפריכטיגסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס אונזער ליבען קוזין שלמה ניסענבוים צוליב'ן טויט פון זיין פאטער

יוסף משה נ"ע

זייט געטרייסט!

מאיר לייזער און גוטשע רייך

לאדז, 12 אויגוסט 1930

„נייער פאלקסבלאט"

לאדז, 12 אויגוסט 1930

רודאלף שילדקרויט

א פאר ווערטער צו זיין אנדענק

„רודאלף שילדקרויט איז געשטאָרבען!" ווִיפיל יודען האָבען איבערגעלעזען דאָס „קאַ־פּעל" און זענען געגאַנגען ווייטער? וואָס האָט ער בעדייט פאר זיי? רודאָלף שילדקרויט!

און „דאָס גאָלדענע בוך פון דער ביהנע" האָט איך זיין פּנים צום ערשטען מאָל געזעהן צווי־שען רייטשלאַנדס און די גרעסטע וועלט־קינסטלער. רייטשלאַנד האָט דעם יודען שילדקרויט גע־וואָלט פעראייביגען אינאיינעם מיט זאָנענטאַל, ריינ־האַרד, מאָיסי, יאָזעף קיינץ און נאָך עטליכע אויס־דערוועהלטע.

אַ נישט־פערגעסליכען איינדרוק האָט זיין פּנים אויף מיר געמאַכט. אַ פרעהליכער, אַ קינדישער, אַ נאַאיוו־צופרידענער, און אַזאַ איז ער אין דער אמת׳ען געווען.

אַ פרעהליכער — צוליב זיין גלויבען אינ׳ם טעאַטער.

צופרידען — צוליב דעם, וואָס ער האָט דאָס גליק צו שפּילען אויף דער ביהנע.

רודאָלף שילדקרויט׳ען האָט זיך תמיד אויס־געדוכט, אַז עס זענען דאָ בעסערע יודישע אַקטיאָ־רען פאר איהם.

גרויסקייט און נאַאיוויקייט געהערען שטענדיג פינ־גער בפינגער.

רודאָלף שילדקרויט האָט געקאָנט נתפעל ווע־רען פון יעדען יודישען אַקטיאָר.

ווייל ער האָט זיך קיינמאָל נישט געזעהן שפּילען. ער האָט מיר אַמאָל דערציילט פון דער גרוים־קייט פון אַ יודישער אַקטריסע, וועלכע ער האָט געזעהן שפּילען אויף די ברעטלעך פון פּאַריזער „לאַנקרי". און איך האָב מיך געוואונדערט אויף איהם.

איך האָב אַמאָל געלעזען א פּיעסע, אַ קאַ־מעדיע, האָב איך געמוזט אויפהערען צו לעזען. איך האָב מורא געהאַט, ער זאָל נישט בעקומען קיין האַרץ־שלאַג פון לאַכען.

אַזוי נאַאיוו ווי קינדיש איז ער געווען.

פלעגט ער אַמאָל צוקוקען, ווי אַקטיאָרען שפּי־לען אין קאָרטען, פלעגט ער איבעררא־שט ווערען פון דער „חכמה", וואָס ליגט אין קאָרטען־שפּילען.

בלויז דרוי מאָל האָב איך איהם געזעהן שפּי־לען שיילאָק, יעקל שאַפּשאָוויטש און „לע מיראַקל". און ווי אַנדערש איז ער אין די דריי ראָלען געווען!

אין די ערטער, וואו יעדער אַקטיאָר געפינט פאר נויטיג צו בעטוצען פּאַטאָס, געשריי, קלאַ־פען זיך מיט די קולאַקעס און [illegible]־צען, טופּען מיט די פיס, וואַרפען ספרי־תורות אויף דער ערד — איז ער געווען פּשוט, שטיל.

און וואָס פאר א ווירקונג זיין פּשטות האָט געמאַכט.

און ווי איבערצייגענד זיין שטילקייט איז געווען! מ׳האַרף זיין א גרויסער קינסטלער צו קאָנען שפּילען אָהן קונצען.

און האָט ער אין ניו־יאָרק ביי ריינהאַרד׳ען געשפּילט א פּאַנטאָמימע „לע מיראַקל", האָט ער אין דער שטומער ראָלע פון קעניג געקוינט איבער־אַלע גרעסטע.

איהם אַליין האָב איך פערשטאַנען.

עגן נישט זיין טהייערע פּרוי, וואָלט ער געשפּילט אָהן געלד.

פאר אַ גוט וואָרט האָט מען דאָס גרויסע קינד שילדקרויט געקענט קויפען — אַזוי גוט איז ער געווען.

די אַנטאַתקע נאָט מעבענשטער קינסטלער האָט ער קיין געלד נישט בעדאַרפט—נאָר שפּילען. האָט ער מיט התלהבות געשאַפען דעם ערש־טען קונסט־טעאַטער אין ניו־יאָרק. האָט דאָס טעַ־אַטער געפּלאַצט אין מיטען סעזאָן.

מיט א שלעכט אַרטיקעל האָט דער נאַאיוועֶר שילדקרויט געהאַנדעלט — מיט קונסט — האָט דער ניו־יאָרקער עולם איהם פערלאָזט.

האָט ער מיט אַ פּאָר יאָהר שפּעטער ווידער געעפענט א טעאַטער אין ניו־יאָרק. אַ קליין טעאַטער פון 299 פּלעצער, דוכט זיך, האָט זיך אין ניו־יאָרק נישט געפונען גענוג יודען אויסצוהאַלטען אַם דעם קליינעם טעאַטער. האָט ער צוגעלייגט איינע לעצטע פּאָר גראָשען און דאָס איז געווען צו 65 יאָהר!

האָבען די גוים בעדאַרפט אין קינאָ א גרוי־סען יודישען שוישפּילער, האָבען זיי אויסגעקליבען רודאָלף שילדקרויטען — זיי ווייסען, וואָס זיי ווילען.

האָט ער געשפּילט אין אַן אַנטיסעמיטיש בילד. האָבען איהם די יודען אין אַמעריקא געמשפּט— אָט ווי די אַמעריקאַנער געזעצגעבונג האָט איהם געמשפּט פאר שפּילען „גאָט פון נקמה".

פּונקט ווי שילדקרויטען וואָלט געוועזן אַ חילוק וואָס ער שפּילט, אַבי ער שפּילט.

נישט צוליב זיין אַפּמיינונגקייט פון יודיש־קייט האָט שילדקרויט פערלאָזט די יודישע ביהנע ... נוים האָט ער דאָס געטאָן. שילדקרויט האָט ליב געהאַט דאָס לעבעדיגע יודישע וואָרט — ווייל דאָס איז געלעגען זיין כּוח.

ער האָט אָבער אויפ׳ן עקראַן אויסגעגאָסען זיין [illegible] מיט׳ן פּנים.

באַלד נאָכ׳ן געשעען אין [illegible] מיט זייגע איינ־

געשלאָסען דער קאָנגרעס פון וועלט־פערבאַנד פון דער יודישער יוגענד

גענף, (יט״א) דעם 7־טען הדינח. האָט פער־ענדיגט זיינע אַרבייטען דער 3־טער קאָנגרעס פון „וועלט־פערבאַנד פון דער יודישער יוגענד". דער קאָנגרעס האָט געדויערט 4 טעג און האָט געגוי אַרוס געריערט די אָרגאַניזאַציאָנעלע פראַגען פון וועלט־פערבאַנד און זיין טעטיגקייט צווישען דער יודישער יוגענד. דער קאָנגרעס האָט אָנגענומען אַ רייהע בעשלוסען וועגען דער ערציהונגס־אַרבייט, וועגען אַנ׳ענגערען קאָנטאַקט מיט „מכּבי", וועגען דער אַר־בייט לטובת קרן־קימת א. אנד. דער קאָנגרעס האָט אויך אָנגענומען א פּראָטעסט־רעזאָלוציע געגען די געשעהענישען אין ארץ־ישראל און געגען יערען פּראָיעקט פון קאָלאָניזאַר־רעפאָרם. עס איז אויסגעוועהלט געוואָרען א צענטראַל־קאָמיטעט פון 20 מיטגלידער, מיט עמע פּאַליער אַלס פּרעזידענט פון וועלט־פערבאַנד און שראַמעק אַלס פּרעזידענט פון צענטראַל־קאָמיטעט. אויף דער שלוס־זיצונג זענען אויסגעהערט געוואָרען בעגריסונגען פון דעם ראַבינער פון דער ספרדישער קהלה אין ניו־יאָרק, ד״ר פּערא־יראַ מענדעס און ראַבינער פון באַל־טימאָרע ד״ר קאָפּלען.

עמע פּאַליער האָט געשלאָסען דעם קאָנגרעס מיט א קורצע רעדע, אין וועלכער ער האָט מיטגע־טיילט, אַז אין רעזולטאַט פון די פערהאַנדלונגען צווישען די פאָרשטעהער פון פערשידענע יוגענד־אָרגאַניזאַציעס איז געלייגט געוואָרען דער פונדאַ־מענט פון „אַנ׳אַרבייטס־געמיינשאַפט פון די יי־דישע יוגענד־אָרגאַניזאַציעס", וועלכע וועט האָבען די אויפגאַבע איינצושטעלען אַ שטענדיגען קאָנ־טאַקט צווישען די יודישע יוגענד־אָרגאַניזאַציעס און קאָאָרדינירען זייער טעטיגקייט. אַלס צייטווי־ליגער זיץ־אָרט פון ביוראָ פון דער אַרבייטס־גע־מיינשאַפט איז בעשטימט געוואָרען גענף. צום פּלאַן פון דער אַרבייטס־געמיינשאַפט האָבען ערקלערט זייער צושטימונג די פאָרטרעטער פון וועלט־פערבאַנד „מכּבי", דער וועלט־פערבאַנד פון דער יודישער יוגענד, די פּראָגרעסיווע פון די אַנטיציסטישע יוגענד־אָרגאַניזאַציעס א. אנד.

בעריכטען וועגען די אנטיסעמיטישע עקסצעסען אין רומעניען זענען נישט איבערטריבען

ערקלערונג פון ה׳ מאריס וואלדמאן

בערלין, (יט״א) ה׳ מאריס וואַלדמאַן, סעקר־רעטאַר פון אַמעריקאַנער יודישען קאָמיטעט, וועל־כער האָט לעצטענס געוויילט אין רומעניען אין האָט בעזוכט די ערטער, וואו עס זענען פאָרגעקומען די אַנטיסעמיטישע עקסצעסען, האָט אין אַ גע־שפּרעך מיט׳ן פאָרשטעהער פון דער יודישער טעַ־לעגראַפען־אַגענטור ערקלערט, אַז די בעריכטען וועַ־גען די אַנטיסעמיטישע עקסצעסען אין רומעניען, וואָס זענען ערשינען אין דער פּרעסע, זענען נישט איבערטריבען. די רעגירונג — האָט פעסטגעשטעלט ה׳ וואַלדמאַן — איז פעראַנטוואָרטליך פאר די עקס־צעסען, ווייל זי האָט נישט אונטערדריקט די אַנטי־סעמיטישע אַגיטאַציע. די עקסצעסען זענען אַרויסגעַ־רופען געוואָרען דורך אַנטיסעמיטישע אַגיטאַטאָרען, וועלכע האָבען אויסגענוצט פאַר זייער פּראָפּאַגאַנדע די שווערע לאַגע פון די רומענישע פויערים. איך בין איבערצייגט, אַז די עקסצעסען, וועלכע האָבען געפערענט ערנסטען שאָדען דעם פּרעסטיזש און קרעדיט פון רומעניען, וואָלטען נישט פאָרגעקומען, ווען די רעגירונג וואָלט נישט אונטערשטיצט געוויסע סטודענטען־אָרגאַניזאַציעס און די א. נ. פּאַטריאָטישע קאָנגרעסען, בעזונדערס פעראַנטוואָרטליך איז דאָס אינער־מיניסטעריום און דאָס פּילדונגס־מיניסטעַ־ריום. איצט איז די אָרדנונג צוריקגעשטעלט און די לעצטע שריט פון דער רעגירונג בעווייזען, אַז זי האָט ענדליך פערשטאַנען, אַז די אַנטי־יודישע מאַניפעס־טאַציעס פיהרען צו אַנ׳אַלין גרעסערער אַנאַרכיע. באָרשע איז אַ טראַגישער עדות פון דער ראַוינער פּראָפּאַגאַנדע. די באָרשער שרפה איז געווען אַ גוט־צוגעגרייטע אונטערצינדונג. הגם עס זענען שוין איבער 5 וואָכען זייט דער שרפה האָבען די נעליסענע נישט בעקומען קיין שום הילף אויסער 2500 לאַל, וועלכע די רעגירונג האָט ערטיילט אַלס ערשטע הילף. די שאָדענס אין באָרשא בעטרעפען 300.000 דאָלאַר. הונדערטער יודען געהען בוכשטעבליך אוים פון הונ־גער. פיל וואוינען אין די קעלערען פון די חרוב־געוואָרענע הייזער אין שרעקליכע בעדינגונגען. אויב עס וועלען נישט גלייך אונטערגענומען ווערען גערעגעלטע מיטלען דראָהט די געפאַהר פון עפּידעמישע קראַנקהייטען צווישען די נשרפים. די רומענישע רע־גירונג — האָט פערזיכערט ה׳ וואַלדמאַן — און דער רויטער קרייץ מוזען גלייך צוטרעטען צו אַן ענערגי־שער הילפס־אַקציע.

די רוסישע „נעפליט"

(שטריכען פון אריזע אין שטעדטלעך פון סאוויעט רוסלאנד)

רעשטלעך

ד. וואַלין שרייבט אין דער לאָנדאָנער „צייט": פון אַפּטאָווען (האָלסייל) האַנדעל און פּריוואַט־קאַפּיטאַל שוין לאַנג אַרויסגעשטופּט אין סאָוויעט־רוסלאַנד, און קיין יגרויסער נעפּמאַן איז ביי אונז אפילו אויף א זכר נישט פערבליבען; פאר די לעצטע פּאָר יאָהר איז ביסלעכווייז אויך אַרויסגעשטופּט גע־וואָרען דער מיטעלער הענדלער און קרעמער: עס האָט איהם געדריקט דער מלוכה־האַנדעל, עס האָט איהם אויסגעקאָנקורירט די קאָאָפּעראַציע, עס האָט איהם „ראָזירט" דער פינאַנסינספּעקטאָר, עס האָבען איהם געוואָרגען די בעגרענצונגען אין בודגעט־רעכט און עס האָט איהם אין גאַנצען אַפּגעווישט פון דער ערד דער „לינקער" שטורם, וואָס האָט זיך פאַרייגען ווינטער דורכגעטראָגען איבער דאָרף און שטאָט.

נאָר רעשטלעך „נעפּליט", זענען נאָך פונדעסטוועגען געבליבען.

שפּאַצירט זיך מיט מיר דורך איבער די מערק פון די סאָוויעטישע שטעט און שטעטלעך — און איך וועל אייך מיט זיי בעקענען.

דער שטאט מארק

מיר זענען אויפ׳ן מאַרק פון דער שטאָט, אי־בער וועלכער איך האָב אייך שוין פריהער געשילדערט. א מאַרק־פּלאַץ, ווי הונדערט אַנדערע מערק־פּלעצער אין שטעט און שטעטלעך פון סאָוויעט־רוסלאַנד. הינטער־גרונט — דער „סאָבאָר" (קאַטעדראַל) —דער היפּש־קלויסטער פון שטאָט; פון פאָרנט מיט טי־רען צום מאַרק — קראָמען; פון די זייטען — בייד־לעך, טישלעך, געשטעלכלעך, טהיי־הייזער סקלאַדען. אין אונזער שטאָט איז דער געוועהנליכער פּלאַץ פון שטאָט געשטערט דערמיט, וואָס לינקס פון שטאָט געפינען זיך נישט קראָמען און קרעמלעך, נאָר אַני־אַלטער וואונדערליך פּלאַנירטער פּאַרק מיט א פּויע־טיגען פּאַלאַץ, וואָס האָט אַמאָל געהערט צו אַני־אַלטען אַריסטאָקראַט, וועלכען זיין גרעפלישער מיטול האָט נישט געשטערט צו זיין איינער פון די גרעסטע אונטערנעהמער אין געגענד און מאַכען מיליאָנען.

איצט איז אין פּאַלאַץ א געגענד־מוזעאום און פאר ספּאָרט פאר דער יוגענד און אַנ׳אָרט צו שפּאַ־צירען פאר יונגע מאַמעס מיט קליינע קינדער.

היינט איז א מאַרק־טאָג אין שטאָט, איינער פון די דריי רעגולערע וועכענטליכע מאַרק־טעג. דער גרויסער, פּערמיסטוגטער מאַרק־פּלאַץ איז געדיכט בע־לאַגערט מיט פּויערישע פורהלעך, די האָלאָבליעס אויפ־געשטעלט אין דער הויך, ווי א וואַלד־ראַדיאָ־אַנטענעס. די אויסגעשפּאַנטע פערד שטעהען מיט די הינטענס צו דער וועלט און מיט די קעפּ צו די וועגענער, און קייען מיט פערדישער כוונה, רעגעלמעסיג אוועקשמיי־סענדיג מיט די עקען די זלידנע פליגען, וואָס לאָזען נישט א לייטישען פערד רוהיג אָפּעסען.

די פערד קען מען, ווי זייערע באַלעבאַטים, איינ־טיילען אין דריי קאַטעגאָריעס: אין אַרימע פערד, פערד סערעדניאַקעס (מיטעל) און פערד קולאַקעס. די ערשטע זענען מאָגער, אויסגעדאַרט און די פּלי־כעהאַלטע פעל הענגט אויף זייערע שאַרפע ביינער, ווי אַנ׳אָפּגעטראָגענער, צוקניטשטער מלבוש פון א פּרעמדער פּלייצע. די אונטערשטע ליפּ ביי אַזאַ פערד־„בעדניאַק" (אָרימאַן) הענגט אַרונטער וויאַלע. און אַפּגעלאָזען, ווי ביי א מענש א שלימזל און די מרי־בענידיגע אויגען קוקען פּערוויינעג, ווי ביי א יוד א מ״ה שרהגניק, וואָס ווייס נישט וואָס צו נעהמען אויף שבת... לאַנגזאַם און עפּעס ווי אָהן חשק, קייען זיי דאָס ביסעל אָרימע סעטשקע (געהאַקטע שטרוי) די ליידענטע פּלאַכטעס, וואָס זענען ווי מולטערס צו־געבונדען צו די האָלאָבליעס פון די וועגענער. ס׳איז נישט געגעסען, נאָר געוויינט, סתם אפגעפטורט דעם רוב פון עסען...

די מיטעל־פערד זענען נישט קיין איבריגע „קראַ־סאַוויצעס", אָבער געזונדע, האָרעפּאַשנע פּויערישע פערדלעך, וואָס ווייסען פון אַנ׳אָרענטליכען טאָג אַר־בייט און פון א פּראַסטען, אָבער זאַטען מאָהלצייט. זיי קייען ערנסט און געלאַסען זייער היי פון וואָגען, ווי זיי וואָלטען געהאַט בדעה אויסצוקייען א גאַנצען טאָג — נאָר גיב!!

די דרימע, גלאַטע, אויסגעפּאַשעטע, גוט־געבויטע פערד, מיט גלאַנציגע פעלען, מיט עקאַמטע גריוועס און אונטערגעשוירע עקען — עכטע פערד־קולאַ־קעס, — זענען שטאַרק פערטיפט אין די טאָרבעס האָ־בער, וואָס זענען אָנגעהאָנגען אויף זייערע העלזער און אונטערגעבונדען מיט שטריקלעך צו זייערע אוי־ערען, עס זאָל זיי בעקוועהמער זיין צו עסען.

די קעפּ איינגעגראָבען איבער די אויגען אין די זעקלעך, כראַמטשען זיי מיט טעם און כוונה, ווי די גאַנצע וועלט וואָלט איינגעשלאָסען געווען אין דער טאָרבע האָבער. ווען האָבער אין טאָרבע ווערט וועניגער, וואַרפט דער פערד בעל־הגוף אונטער דאָס זעקעל דורך א הויב מיט׳ן קאָפּ, כדי דער האָבער זאָל זיך שיטען גלייך אין מויל אריין. עס טרעפט אָבער, אַז דער האָבער גיט זיך א שאָט פערביי דעם מויל, דאַן צוהוישעט זיך דער פערד קולאַק אויפ׳ן קויל, ווי עס צובייזערט זיך א ברייטער באַלעבאָס: „נו, אַך, סכ״ן, מלח, אך זו" — בעת ער וואַשט זיך עסען און עפינט נישט אויפ׳ן טיש אליין, וואָס ער דאַרף.

הגיך און הילכות צוזשרייט זיך מיט אַמאָל אי־בער׳ן גאַנצען מאַרק א היים בלאָטיגער זאַטער נאַגע. ער האָט דערפיהלט די נאָהענטקייט פון קליאַטשעס — „קראַסאַוויצעס", און ער צוהרושעט זיך מאָמינע געדם און מאַך אָדם שוין התגלה מיט דער שוואַ־מער קליאַטשע פון מאַרק.

נאָך די פערד קענט איהר לכתחילה זע־סען, וועד די באַלעבאָטים זייערע זענען און וואָס זיי אַנגערך פערקויפען. אויף א פוהרעל מיט אַ־רים פערדעל זיצט אַנ׳אָרימע פּויערטע מיט א פּאָר צעהנדליג אייער און א קיישעל, מיט א פּינטעל האַר־פישען קעז און א שמאַטקעלע צי מיט א מאָגערען האָהן, וואָס איז וואויסגעדאַרט, פונקט ווי די אליין און ווי דאָס פערדעל ביים וואָגען. א באַלעבאָס פון א מיטעל־פערד וועט אייך אָנבאָטען א זעקעל קאַר־טאָפעל, א פּודעל קאָרענע מעהל, אַביסעל הירזש. אויף די וועגענער מיט „קולאַצקע" פערד קענט איהר קריגען צו קויפען א זעקעל ווייצענע מעהל, א פּאָר טרוקענע גרויפען, אַנגעמעד האָניג, א קעלבערנעם אָדער שעפּסענעם זאַהער, עטליכע פונט גוטען שפּעק (חזיר־פעטס) סמעטענע און נאָך אַזאַלכע מאכלים פּראָדוקטען.

קיין אויפקוי פער הענדלער, ווי אין אַמאָליגע צייטען, זעהט מען איצט אין מאַרק נישט, — וואָס וועט זיך עס א צט איינשטעלען צו שפּעקולירען? אויס איז דער פּראָדוצירער דירעקט פערבונדען מיט׳ן קאָנסומענט. און מאַמע לשון מיינט עס, אַז מען עס דאַרף אַ צעהנדליג אייער, צו אַ פונט פּוטער, צו אַ זעקעל קאַרטאָפעל, טרעפט אַליין צום פּויער, אָהן דער הילף פון דעם אַ פּקויפער פערמיטלער.

עס שטופּען זיך צווישען די וועגענער און מאַרק ווייבער מיט קיישלעך אין די הענט; באַלעבאָסטעס דינגען זיך מיט די פּויערים פאר אַ גראָשען ביז צו הייערינגקייט; מענער האַנדלען אָיין נישט געשייטש אַ פּוהח מעהל. אַ״א קונה פאר זיך אַליין שוין אויפ׳ן אַביסעלע מעהל אויף דער דלאָניע, רייבט עס צווי־שען די פינגער, ווי אַ שמעקט טאַבאַק, פּרובירט אויף דער צונג, צי ס׳איז נישט ביטער פון יוצא מעגבען אַ רינג טון און צאָהלט וויפיל מען בעט.

יודען, וואָס האָבען שוין לאַנג אָפּגעוואוינט זיך פון האַנדעל, נאָר וואָס האָבען קיין אַנדער פּעשעפט טיגונג נישט, דרעהען זיך פון אַלטער געוואוינהייט אין מאַרק, און גיבען דאָ און דאָרט אַ מאָס און אַ „נאָגען"...

אויב עס זענען פעראַן אויפ׳ן מאַרק איינ־צעלנע שטילע שפּעקולאַנטען און הענדלער, באַהאַלט זיי עס אַזוי גלאַט, אַז א גישם געניט אויג וועט עס קיינמאָל נישט בעמערקען. פעראַן אָבער אויך צפענע —

ס׳רגוספּשוטע אוינען, אַז ער זאָל אָהן ווערטער רי צושויער כאַפּען ווינען.

ס׳איז גענוג געווען איין זשעסט מיט דער האַנד, אַז די צושויער זאָלען לאַכען.

און ווי איז ער געשטאָרבען — ביי דער אַר־בייט, ווי אַ געטרייער סאָלדאַט.

מיט דער ביקס אין דער האַנד.

מיט זיין טויט איז אוועק אַנאַקטיאָר, וועל־כער איז געווען אַ צירונג פאר דער ביהנע בכלל און פאר דער יודישער בפרט.

יוליוס אדלער

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזשער לעבען

נייער פאלקסבלאט

דינסטאג 12
יח אב תר"ץ

אויגוסט
זון-אויפגאנג 3.56
זון-אונטערגאנג 7.28

ארום מארד אויף לוטאמירסקא גאס

די אויספארשונג פון מערדער גנאט, — וואס דערצעהלט דער מערדער? — שיסערייען ביינאכט אויף וואלבארסקא און אלעקסאנדריסקא גאסען אין צוזאמענהאנג מיט'ן מארד

(2) נעכטען בייטאג איז מרדכי גנאט דער מערדער פון „משה משח'ל" אונטער דער בעגלייטונג פון 4 פאליציאנטען געבראכט געווארען אין קרייז־געריכט אויף פלאץ דאמבראווסקי, וואו ער האט גע'אט אויסגעפארשט ווערען דורכ'ן אויספארשונגס־ריכטער.

דער אויספארשונגס־ריכטער נאטקעס האט אנגעהויבען דעם פערהער ארום 12 א זייגער און האט איהם פערענדיגט ארום האלב 3. דאן איז גנאט צו־ריק אפגעפיהרט געווארען צו דער טורמע אויף קאפערניקא גאס.

גנאט האט ווידער בעשטעטיגט זיין ערשטע ערקלערונג, אז ער האט דערמארדעט יאקובאוויטשען אין צושטאנד פון שטארקער אויפרעגונג, וויל יאקו־באוויטש האט מיט איהם נישט געוואלט שפילען אין דאמינא און שפעטער ווען יענער האט איהם אנגע־כאפט ביי דער האנט איהם אומגעווארפען, גנאט האט דאן יאקובאוויטשען נאכגעיאגט און אריינגע־שאסען אין איהם 5 קויהלען.

אין טורמע פערנעמט גנאט די קאמער נומער 13, וואו כ'ווארט בשעתו געזעסען דער בלוטיגער לאנזוכא, דער מערדער פון די טישערס. גנאט פער־האלט זיך רוהיג און דערצעהלט זיינע שכנים אין טורמע די איינצעלהייטען פונ'ם מארד און די סבות, וואס האבען דערצו דערפיהרט.

די פראגע ווענען דער ערמארדונג פון משה יאקובאוויטש איז אלץ, וואס איז מיט דעם פערבינדען, דירעקט און אונגדירעקט, רופט ארוים א געוואלדיגע אינטערעס, אזוי למשל בעת גנאט איז אויסגעפארשט געווארען, איז דער קרייזגעריכט געווען בעלאגערט פון טויזענטער מענשען, וועלכע האבען זיך אין פער־לויף פון א האלבע שעה דערוואוסט, אז מ'האט געבראכט גנאטען צו דער אויספארשונג.

(2) נעכטען ביינאכט ווען די איינוואוינער פון דער וואלבארסקא גאס זענען שוין געווען טיף פער־זונקען אין שלאף, האט זיך אין גאס מיטאמאל דער־הערט א שיסעריי און באלד דערויף א געשריי ווענען הילף. אויף די געשרייען איז אנגעלאפען פאליציי, פון אלע פענסטער האבען זיך בעוויזען פנימער, פון די טירען — מענשען אין נאכט וועש אלע אויפגערעגטע און ניי־גערינע. אבער אויף דער גאס איז שוין קיינער נישט געווען און מ'האט נישט געוואוסט ווער און וועמען ס'האט געשאסען.

א שעה שפעטער האט א פאליציי פאטרול אויף אלעקסאנדריסקא 16 געפונען אין טויער ליגען עפעס אנ'אומבעקאנטען אין א קאלוזשע בלוט, מ'האט צום פערוואונדעטען ארויסגערופען די פא־גאטאוויע, וועלכע האט איהם ערטיילט די ערשטע הילף און א'נ'א שווערען צושטאנד אפגעפיהרט אין שפיטאל, ביים פערוואונדעטען האט מען נישט גע־פונען קיין שום דאקומענטען און אזוי ווי ער איז געווען פערחלשט, האט מען נישט געקענט פעסטשטעלען ווער ער איז. ערשט אינדערפריה ווען דער פער־וואונדעטער איז געקומען אביסעל צו זיך האט ער ערקלערט אז ער הייסט סטאניסלאוו וולאצינישעק פון וואזעלסקא 8. מ'האט איהם באלד גענומען צום פערהער. אין אנהויב האט די פאליציי האבענדיג פאר זיך א פערוואונדעטען מיט מעסערס, נישט פערדעכטיגט, אז דער פערוואונדעטער האט עפעס צו טון מיט דער שיסעריי אויף וואלבארסקא. אבער זיינע ערקלערונגען האבען די פאליציי אויפגע־פיהרט אויף א גאנץ אנדערען וועג.

וולאדארטשיק דערצעהלט, אז אויף וואלבאר־סקא איז ער בעפאלען געווארען פון א באנדע, וועל־כע האט איהם נעדראהט מיט א רעוואלווער, ער האט אויסגענוצט א מאמענט און איז אנטלאפען, דאן האבען זיי איהם נאכגעשאסען אבער נישט געטראפען נאכדעם האבען זיי איהם פערפאלגט וולאדארטשיקען און האבען איהם אנגעיאגט ביים טויער פון אלעק־סאנדריסקא 16, קויהלען אין רעוואלווער האט ביי זיי שוין אויסגעפעהלט, האבען זיי וולאדארטשיקען צו־שטאכען מיט מעסערס און האבען איהם אזוי איר בערגעלאזט א פערחלשטען און פערבלוטיגטען.

ווער ס'זענען געווען די אנפאלער, ווייסט נישט וולאדארטשיק, ער גיט איבער, אז ער ווייסט אויך נישט די סיבה פארוואס מ'האט איהם געוואלט הער־גארגען.

די ערקלערונגען פון וולאדארטשיקען האבען די פאליציי נישט בעפרידיגט און דו זאך איז איבער געגעבען געווארען אין אויספארשונגס־אמט, ווייל ס'איז ענטשטאנען א חשד אז די שיסעריי איז פער־בונדען מיט'ן מארד אויף לוטאמירסקא 3.

אלע יודען
קומען היינט בעגריסען דעם
ווינער „הכח"
אויפ'ן ספארט-פלאץ פון ל. ק. ס. אלפי אוני 2,
(נעבען דער קאלישער באהן) ווי ער וועט שפילען
א פוסבאל=מעטש מיט Ł. T. S. G.

פראלאנגאציעס און באנקראטען

טעגליכע כראניק פון האנדעלס=געריכט

די פירמע „לופאזסקי און יאקובאוויטש" פאב־ריק פון וואלענע און האלב־וואלענע סחורות, פיעט־ריקאווער 80 האט זיך געווענדעט אין געריכט וועגען ערטיילען איהר א פראלאנגאציע פון די צאה־לונגען. פאר'ן קריג איז די פירמע געווען איינע פון די שטארקסטע אין לאדז. בעתן קריג האט די אקופאציע־מאכט רעקוויזירט ביי איהר די רוה־מאטעריאלען און א טייל פון די מאשינען. ביז'ן יאהר 1929 האט די פירמע געצאהלט איהרע פאר־מלחמה'דיגע חובות.

איצט בעזיצט די פירמע א גרויסען סחורות־לאגער, וואס דעקט פולקאם אלע חובות פון דער פירמע. אין די לעצטע תרשים האט די פירמע אוים געקויפט פראטעסטען אויף 60 טויזענד זל.

דער בילאנס אויף 31. יולי 1930 שליסט זיך מיט 262 טויזענה זל. אין דעם — 128 טויזענד זל. קאפיטאל חובות בעטרעפען 123,000 זל.

* * *

אין נאיזמבעה פ. י. האט דאס האנדעלס־געריכט אפגעזאגט צו ערטיילען א פראלאנגאציע דער פירמע „מ. ווענזוויי-ער", נאזאמיעסקא 10. וועגן וויעזער האט אנגעקלאגט די רעביזיע אין אפעלאציאנ־געריכט אין דעם 14. מערץ האט דאס אפעלאציאנ־געריכט אין ווארשא איהם ערטיילט א פראלאנגאציע אויף 3 תרשים. צוליב דעם, וואס די סיטואציע האט זיך פערגערט, איז וויעזער ארויסגעטראטען מיט א פארשלאג, אנצוהויבען אונטערהאנדלונ־גען וועגען אן אויסגלייך מיט די קרעדיטארען.

ער שלאגט פאר צו בעצאהלען 70 פראצ. פונ'ם חוב. 30 פראצ. בעצאהלען אין א יאהר ארום; 20 פראצ. אין אנדערטהאלבען יאהר ארום און 20 — אין 2 יאהר ארום. דאס געריכט האט פערארדענט אנצוהויבען די אויסגלייך אונטערהאנדלונגען.

* * *

הערמאן קאן און הירש פאקס (טראוגוטא 9) זענען אין מערץ ה. י. ערקלערט געווארען פאר באנק־ראט. צו דער באנקראט־מאסע האבען ערקלערט זייערע פרעטענזיעס 46 קרעדיטארען אויף 150,000 זל. און 3000 זל. פריווילעגירטע. דעם 11 יולי האט די פירמע פארגעשלאגען צו בעצאהלען 15 פראצ. פון די חובות אין דריי האלב יאהריגע ראטעס. אלע קרעדיטארען א חוץ דער פירמע קרעניג האבען געשטימט פאר'ן פארשלאג און ער איז אנגענומען געווארען.

דאס געריכט האט דעם אפמאך בעשטעטיגט.

ארבייטסלאזער סמ'ט זיך

ווייל מען האט איהם אונבארמהמנות'דיג בעשווינדעלט

(2) יוזעף מאניקאווסקי פון דרוגסקא־וואליא, האט זיך בעקענט מיט א מאן, וועלכער האט זיך פארגעשטעלט אלס אנטאני וואלעסקי פון סרעב־רשינסקא 91. ער האט זיך פערקלאגט פאר זיין נייעם בעקאנטען, אז ער איז ארבייטסלאז און וואלט גענע־בען א געוויסען בעטראג פאר אויסזוכען איהם א פאסטען. און א קורצער צייט ארום האט מאני־קאווסקי דערהאלטען א בריף פון וואלעסקין, אז ער האט פאר איהם א פאסטען, און אז אויב ער וועט איהם ארויסשיקען א בריף פאסט־רעם־מאנט 35 זל. וועט ער איהם מיטטיילען דעם אדרעס פון א פאבריק, וואו ער קען קריגען בעשעפטיגונג. מאניקאווסקי האט זיך אפילו געוואונדערט פאר וואס דארף ער דאס געלד שיקען אויף פאסט־רעסטאנט, אבער וואלעסקי האט איהם ערקלערט, אז ער האט א סכסוך מיט'ן הויז־ווירט און דער פאסט־שיקאנירט ער איהם און מינקאווסקי האט ארויסגעשיקט דאס געלד און האט בעקומען אנגעוויזען, אז ער דארף זיך מעלדען אין פאבריק פון בר. לעוואנדאווסקי, פיעטריקאווער 69, ווען מאניקאווסקי איז געקומען קיין לאדז האט ער אויף פיעטריקאווער 69 קיין פירמע בר. לעוואנדאווסקי נישט געפונען, און ער אליין אויף סרעבושינסקא 91 זוכען וואלעסקין, אבער דאס האט ער איהם נישט געפונען. מאניקאווסקי איז גע־ווארען פערצווייפעלט: ער האט נישט געהאט מיט וואס דעם טאג איבערצוקומען און נישט געהאט אויף קיין הוצאות צו פאהרען אהיים. פאר די לעצ־טע פאר גראשען האט ער געקויפט א פלעשעלע יאדינע און —

ביינאכט האבען צופעליגע פערביינעהער אויף קילינסקי 120 געפונען א פער'סמ'טען יונגערמאן. מ'האט צו איהם ארויסגערופען די פאגאטאוויע, וועלכע האט איהם נאכ'ן ערטיילען די ערשטע הילף אין א האפנונגסלאזען צושטאנד אפגעפיהרט אין ראדאגאשטשער שפיטאל.

אלזא היינט
טרעפען זיך אלע יודישע ספארטלער
אויפ'ן מעטש פון
ווינער הכח מיט ל.ט.ס.ג.
אויפ'ן פלאץ פון ל. ק. ס.

אורלוביעז

נעכטען איז ארויסגעפאהרען אויף אורלוביעז לאווניק אלעקסאנדער יאעל.

(ב) נעכטען איז צוריקגעקומען פון אורלוביעז און איבערגענומען זיין אמט דער קרייז-ארבייטס-אינספעקטאר וואיטקעוויטש.

אפטייקען

היינטיגע נאכט=דיזשורען

(—) פאוולאווסקי (פעטריקאווער 307) האמ־בורג (גלובנא 50) גלוכאווסקי (גארוטאוויטש 4) שיפקעוויטש (קאפערניק 26) כארצמוז (פאמארסקא 10) פאטאש (פלאץ קאשטשעלני 10).

יודיש טעאטער אין פילהארמאניע, נארוטאוויטשא 20
אונטער דער לייטונג פון א. בעזמאן.
איינציגע גאסטראלען פון די ליבלינגס-ארטיסטען
וויערא קאניעווסקא און פאול ברייטמאן
היינט, דינסטאג, דעם 12-טען אויגוסט, 9 אווענד, די זעהר אויסגעצייכנטע אפערעטע
רייזעלע פון יאפאן
אין 3 אקטען פון סיגאל.
ראלען: רייזעלע — קאניעווסקא.
קאפיטאן — ברייטמאן.
25 № געזאנג 25 № געזאנג
פרייזען פון 80 גר. ביז 3 זל.
אין די פארשטעלונגען בעטייליגט זיך דער ניי-אנגאזשירטער ארטיסט מ. הילסבערג
ס'נעמען אנטייל פרויען: בעזמאן, דיבעטענבערג, ליבראווסקא, נערה, פעדערמאן. מענער: ארינל, באלבירסקי, האמבורגער, הערשקאוויטש, גוטהויז, ראקאה, דירנג. ל. זעלמאן. בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון פילהארמ.
אכטונג! די נאהנטסטע פרעמיערע דער גרויסער אפערעטען-שלאגער „איציקעל קאזאק"

רעזערוויסטען-איבונגען

ווער עס דארף זיך היינט שטעלען

היינט, דינסטאג, און מארגען מיטוואך דארפען זיך צושטעלען אין לאקאל פון פ. ק. או. (נאוואטארנאווא 18):

רעזערוו־אונטערא־פיצירען פון 1906, 1905, 1904, 1902, 1901 און 1899 וועלכע האבען געדינט אין ארטילעריע (פעלד־, שווערע־ און שטורמ־טער).

עלטערע שערעוואזצעס פון 1904 י. פון די אויסגערעכנטע מינים ארטילעריע.

מיטוואך, דאנערשטאג און שבת — רעזערוו־שערעוואזצעס פון די אויסגערעכנטע יאהרגאנגען פון פיעכאטע, טאנקס, קאוואלעריע, פאנצער־אויטא און אינטענדאנטור, היינסט געווענהייטס מיליטער און זשאנדארמעריע.

ענין-בירגערשאפט

(א) דאס אינערן־מיניסטעריום האט ארויסגעגעבען א פעראָרדנונג צוצושטעלען דאס עילעדיגען די בקשות וועגען ערטיילען בירגערשאפט, אין אלען, ווען דער פעטענט וואוינט אין פוילען פולע 10 יאהר, און האט די אלע נויטיגע קוואליפיקאציעס, וואס ווערען פון איהם געפאדערט. פאר פערשלעפען דעם ענין וועט דאס מיניסטעריום מאכען פערזענליך פעראנטווארטליך די בעאמטע, וואס זענען דערין שולדיג.

היינט, דינסטאג
אינטערנאציאנאלער פוסבאל-מעטש
„הכח" (וויען)
מיט Ł.T.S.G. (לאדז)
אויפ'ן ספארט - פלאץ ל. ק. ס. אל. אוני 2

פרייטאג ווערט געעפענט די נייע טעלעפאן-פערבינדונג

צווישען לאדז - ווארשא

נעכטען איז אין דער היגער טעלעפאן-סטאנציע אינסטאלירט געווארען די נייע צווישענשטעטישע טע־לעפאן-צענטראלע, וועלכע זאל פערבינדען די טע־לעפאנען אויף דער נייער קאבעל - ליניע לאדז — ווארשא.

פון פאסט-מיניסטעריום איז דערהאלטען געווא־רען א פעראָרדנונג, אז דעם 15. אויגוסט זאלען אנהויבען פונקציאנירען די נייע פערבינדונג. צו דעם ראיאָן קאבעל ווערען אויך איינגעשלאסען די שטא־ציעס סטריקאוו, גלאוונא, לאוויטש. די שטעטלעך, וואס ליגען אויף דער ליניע אין א זייט, וועלען בע־קומען פערבינדונג דורך די דערמאנטע שטעט.

ביי די טעקסטיל-ארבייטער

(ש) מיט א צייט צוריק האט דער קלאסען-טעק־סטיל-ארבייטער-פעראיין האט צוגעשיקט צום ארבייטס־אינספעקטאר א רשימה פון פאבריקען, וואס היטען נישט אפ די סער"ש. פעראָרדנונגען וועגען ארבייטס־צייט א. אנד. דער ארבייטס-אינספעקטאר האט א־דורכגעפיהרט א רייהע לוסטראציעס און האט איז פיל פאבריקען ווירקליך פעסטגעשטעלט, אז דיי זענען עובר די פארשריפטען. געגען דיי זענען צוזאמענגע־שטעלט געווארען פראטאקאלען.

איצט האט דער פעראיין בעקומען א מיטטיילונג פון אינספעקטאר, אז אזעלכע לוסטראציעס וועלען סיסטעמאטיש אנגעפיהרט ווערען.

היינט קומט פאר דער לאנגערווארטעטער מעטש
צווישען
ווינער „הכח"
מיט ל. ט. ס. ג.
אויפ'ן ספארט-פלאץ ל. ק. ס. אל. אוני 2
נעבען דער קאלישער באהן.

אויטא-ארגיעס

(ש) אויפ'ן שאסע לאדז—וואלבאזש, עטליכע קילאמעטער פון פעטריקאוו, איז אן אויטא ארויפ־געפאהרען אויף א פוהר מיט קיהלען. דער פערד איז דערהרג'עט געווארען און דער וואגען איז צו־שטערט געווארען. דער פוהרמאן אדאם לעוואנ־דאווסקי איז זיין אנדערטהאלבען יאהריג קינד זענען פערוואונדעט געווארען.

„לאדזער פראוואקאטארען“

פינסטערע געשטאלטען פון דער לאדזער פערגאנגענהייט

(המשך).

זעהט אויס. אז מיין קורצע ווערטער־אויסטויש מיט דעם ליסען האבען מיר געמיסט מאכען א שרעקליכע ווירקונג, ווייל ווי נאר אננא איז צוגעקומען צו מיך בעטי האט זי אויסגעשריגען:

— מיין גאט, וואס איז מיט אייך, וואס זייט איהר אזוי אויפגערעגט, פארוואס איז ביי אייך די שוים אויפ'ן מויל.

און ווירקליך האב איך מיך געוואשען און בעט זיך א פערסטמער, „אריעל“ האט מיך איינגאנצען סטארק געמאכט, אגנאס שטימע האט געוועקט אויף מיר נאר א באלזאם און איך האב זיך בעסלעכדיי בערוהיגט, אננא איז געשטאנען נעבען מיין בעט און מיט איהר אלבאסטער ווייסע הענד געגלעט מיינע האר. מיר איז אפילו נישט אויסגעפאלענד געזען וואס אננא איז עפעס דא אין שפיטאל גלייכצייטיג מיט „אריעל'ן“, פלוצים זיך דאך מיר שוין איינמאל אויסגעזעהן, אז זיי ביידע צוזאמען זענען געשטאנען נעבען מיין בעט אין שפיטאל.

מיר האבען זיך איינער דעם אנדערען געקוקט אין די אויגען אריין און געשוויגען.

— כ'בין אייך געקומען דאנקען, האט אננא אנגעהויבען.

— פארוואס?

— פאר אלץ וואס איהר האט געטון פאר מיינעטוועגען האט זי געזאגט און די טרערען האבען איהר געשטיקט אין האלז.

— איך האב פאר אייך גארנישט געטון אועלכעס, וואס זאל פערדינען אויף א דאנק.

— און איך האלט, אז אייער איצטיגע לאגע, אייער קראנקהייט האט איהר צו פערדאנקען די קרבנות וואס איהר האט געבראכט צוליב מיר.

— איך... איך האב קיין שום קרבנות פאר אייך... ספעציעל פאר אייך נישט געבראכט, האב איך אויסגעשטאמעלט.

אנשטאט איינטפער האבען זיך צוויי קלארע, גרויסע טרערען אראפגעקייקעלט איבער אננאס גע־זיכט.

פיל. אננאי האב איך איבערגעריסען די שטילקייט, וואס האט א לאנגע ווילע געהערשט אין צימער, צי זענט איהר בעפרייט געווארען.

— יא האט זי שטיל און נישט דרייסט געענטפערט.

— און ווי אזוי, האב איך געפרעגט פתאם אין דער וועלט אריין, ווייל אזוי האט מען געדארפט פרעגען.

— כ'האב דאך אייך געזאגט כ'בין נעקשטען. אייך דאנקען, אננא האט גענומען מיין האנד אין איהרע אריין, האט זי געגלעט און געפעשטשעט, דאן האט זי אוועקגעלעגט אויף דעם טישעל נעבען מיר עטליכע פאפירענע טארבעלעך מיט ווייגקייט און פרוכטען.

— כ'דאנק אייך, פריילין אננא, האב איך געזאגט, צי ווייסט איהר נישט אין וואס פאר א לאגע איך געפין זיך, צי בין איך ארעסטירט?

— יא, איהר זענט ארעסטירט.

— מאי ווי־ושע קומט איהר דא אהער צו מיר ווי אזוי האט מען אייך צוגעלאזען?

אננא איז אביסעל צומישט געווארען פון מיין פראגע און ארויסגעשטאמעלט:

— כ'האב געבעטען דעם זשאנדארמסקי'ן נאטשאלניס און ער האט מיר ערלויבט.

— צי וועל איך נאך לאנג פערבלייבען אין שפיטאל.

— ניין, האט אננא געענטפערט, ווי דער דאקטאר בעהויפטעט, וועט איהר פערבלייבען דא נאך איין וואך.

— צי וועל איך מיך מיט אייך דאן איך קענען זעהען, פריילין אננא.

— אבער נאטירליך האט זי געענטפערט און אפילו אפט, דאס זאגענדיג האט זי זיך אויסגעשמייכלט, וואס מיט מיר געזעגענט און זיך געווענדעט צום ארויסגאנג.

— וואו קען מען אייך טרעפען אין שטאט, האב איך נאכגעשריגען.

אננא האט אויף דער פראגע שוין נישט בעוויזען צו ענטפערן און איז ארויס.

דאס האט מיך שטארק פערדראסען, און אפשר וועט אננא שוין מעהר אהער צו מיר נישט קומען, ווי אזוי וועל איך זי שפעטער אויפזוכען.

אבער ווי נאר אננא איז ארויס פון צימער איז אריינגעקומען די קראנקען־שוועסטער, צוגעגאנגען האַרט נעבען מיין בעט און צו מיר געזאגט.

— איך הייס פלארא, מיין פאמיליען־נאמען איז פאר אייך איבריג, און דין אלס קראנקען־שוועסטער און אויפטראג פון מיין פארטיי — פ. פ. ס. —, פריי זיך צו קענען קאנטאקטירען מיט קראנקע פאליטישע ארעסטירטע, איך האב פאר אייך א גרוס פון אייערע פארטיי־חברים, זיי האבען אייך געלאזט זאגען, אז זייט ערוועקען אז איך קענען אבער הערחייל נאך נישט אייך העלפען, זייט א געוויסער צייט האבען פערשידענע אקציעס אנגעהויבען פערשטט צו געהען און ארבייט איז פערדאן נעמען.

דאס אלץ האט די שוועסטער פלארא ארויסגעזאגט אין אזא מאן ווי זי פלעגט געוועהנליך זאגען די קראנקע די פעראָרדנונג פון דאקטאר, אבער די דיעטע פאר'ן קראנקען אויפ'ן גאנצען טאג. מיר איז אבער פון איהרע ווערטער קאלט געווארען, איך האב נישט געוואוסט, צי די שוועסטער פלארא זאגט מיר דאס גלאט, אז איך זאל עס וויסען, אדער זי גיט מיר צו הערען, אז די פארטיי ווייסט וואס דא איז פארגעקומען.

אבער שוועסטער פלארא האט אזוי איז געקומען צו די „וויספעס“ אייער אונזער פארטיי, האב איך געזאגט, כדי עפיס צו „אויסשמעקען“.

— דאס ווייס איך נישט, איך גיב אייך נאר איבער דאס וואס מ'האט מיך געהייסען, נאר איצט וויל איך אייך אויפמערקזאם מאכען אויף אנאנדער ענין, האט שוועסטער פלארא צו מיר געהייטנישפול געזאגט.

דהיינו? האב איך געפרעגט און געהארכט, אז יעדע מינוט קען איך הערען עפיס אזעלכעס, וואס וועט מיך איבערציינגען, אז מיין גורל איז אינגאנצען שוין באשטימפעלט.

— איך וויל אייך אויפמערקזאם מאכען, חבר, אז די דאמע, וועלכע איז דא יעצט איצט געוועזען ביי אייך דינט איז דער „אכראנע“. זי איז געקומען צו אייך אויסען אויפטראג פון דער „אכראנע“, זייט מיט איהר פארזיכטיג, חבר.

מיין מידער קאפ איז שווער אראפגעפאלען אויפ'ן קישען.

י. דאן.

(המשך מארגען).

געצוואלט שיסען מעדזשישינסקין און געטראפען קוויאטקאווסקין

א בלוטיג געשעהעניש אויף פיאטקאווע 3

(ג) אויף פיאטקאווע 3 איז נעכטען ארום זיבען אין אווענד אויסגעבראכען א שיסעריי די לאקאטאריי מייענדיג, אז ס'איז אויסגעפירט געווארען א באנדיטען־אנפאל, האבען זיך פערשלאסען אין זייערע שטובען. שפעטער ארויסקוקענדיג פון די פענסטער, האבען זיי דערזעהען, אז דער לאקאטאר פונ'ם הויז יאן קוויאטקאווסקי ליגט א דערשאסענער אין א קאלוזשע בלוט. מ'האט באלד אלארמירט די פאליציי און געבראכט א דאקטאר, וועלכער האט פעסטגעשטעלט, אז ביים פערוואונדעטען איז א שווערער וואונד פון א רעוואלווער־קויל און איהם אפגעשיקט אין שפיטאל, ווען פאליציי איז אנגעקומען, האט זי נאך געטראפען דעם קאפראל אלפאנס מארקעוויטש מיט א רעוואלווער אין האנד מ'האט ביי איהם אויסגעריסען דעם רעוואלווער און ארויסגערופען צו איהם די זשאנדארמעריע, וועלכע האט אריינגעפיהרט די אויספארשונג. קאפראל מארקעוויטש האט געלעבט נישט בשלום מיט'ן פאלק מערדזשינסקי, וואס וואוינט אויפ'ן זעלבען הויף אינ'ם קריטישען טאג האבען די מערדזשינסקים פערטשעפעט מארקעוויטשין וועלכער האט אנאויפגערעגטער געכאפט אויף זיי שיסען, א פערבלאנדזשעטע קויל האט געטראפען קוויאטקאווסקי'ן.

מארקעוויטשין האט מען ארעסטירט און אריינגעזעצט אין דער מיליטערישער טורמע.

מיט א האמער און מיט א מעסער

געשלעג צווישען צוויי ברידער

(א) ערמונה און אדאם קאוואלסקי, צוויי ברידער האבען צוזאמען געוואוינט אויף בושעדשינער דריי און זעכציג. און הגם זיי האבען געוואוינט צוזאמען האבען צווישען זיי קיין גוטע בעציהונגען נישט געהערשט.

נעכטען איז צווישען די ברידער ענטשטאנען א קריגעריי און אזוי ווי פון די עלטערען איז קיינער נישט געווען ווער ס'זאל זיי בערוהיגען, איז פון דער קריגעריי געקומען צו א געשלעג. ערמונה האט געכאפט פון טיש א מעסער און האט מיט איהם עטליכע מאל צושטאכען דעם ברודער אדאם. יענער איז נישט געבליבען שולדיג און האט איהם דערלאנגט מיט א האמער.

ביידע האבען בעגאסען מיט בלוט. אויפ'ן טומעל זענען אנגעקומען די שכנים און ארויסגערופען די פאליציי און די פאגאטאוויע. אדאם קאוואלסקי'ן האט מען נאכ'ן ערטיילען איהם די ערשטע הילף אפגעפיהרט אין שפיטאל, ערמונה'ן — נאכ'ן ערטיילען איהם מעדיצינישע הילף איז פאליציי.

נאך דעם ערפאלגרייכן טורנעע שפילט היינט דער

ווינער „הכח“

א פוסבאל־מעטש אין לאדז מיט ל. ט. ס. ג.

אויפ'ן פלאץ פון ל. ק. ס. קיינער פערפעהלט נישט צו קומען בעגריסען די חשוב'ע געסט.

ווילנער טרופע אין שטאטישען טעאטער

היינט ראנסטאג ווערט ביי די „ווילנער“ געשפילט צום לעצטען מאל „קדוש השם“.

מארגען מיטוואך צום לעצטען מאל ביינאכט אויפ'ן אלטען מארק פון י. ל. פרץ.

יודיש טעאטער אין פילהארמאניע

היינט די אויסגעצייכנטע פיעסע „רייזעלע פון זאבאן“ מיט 25 נומערען געזאנג. די הויפט־ראלען פיהרען אויס קאניעווסקא און ברייטמאן.

מארגען מיטוואך קומט פאר דער דיספוט איבער „קדוש השם“

מארגען מיטוואך אין אווענט קומט פאר דער דיספוט איבער קדוש־השם אין טעאטער פילהארמאניע.

אין דער דיסקוסיע נעמען אנטייל דער בעקאנטער ארבייטער טוער זרבבל, דער אנסצעניזאטאר, אין רעזשיסער ד״ר מ. וויכערט, און דער לאנגיעהריגער טעאטער טוער, און אנפיהרער פון דער ווילנער טרופע מ. מזאה.

רעוויו־טעאטער אין „סקאלא־גארטען“

אין „סקאלא“־גארטען געהט ווייטער מיט גרויס ערפאלג די רעוויו „כשוף־וואלץ“. אין די פארשטעלונגען וואס קומען פאר 2 מאל טעגליך נעמט אנטייל דער גאנצער פערסאנאל מיט פארמי פארעצקא, פא. שמערוש פאיאן א. אגר.

בעהאלטען דעם נישט בעצאלטען אויטא פאר'ן קאמארניק

די „קונץ“ איז אבער נישט געלונגען

(ג) פעלדשער וויטעך, קאנסטאנטינער 51, האט געקויפט אין דעם אויטא־געשעפט „פעגאזי“ אן אויטא און האט פאר איהם בעצאהלט מילויין מזומן און מילויין מיט וועקסלען. דעם אויטא האט ער גע־לאזט פארשרייבען אלס טאקסובקע און די וועקסלען גלאט פראטעסטירען.

ווען מ'האט געגען איהם פערפיהרט א פראצעס, האט וויטעך מורא האבענדיג פאר'ן קאמארניק, בע־האלטען דעם אויטא אין א שאפע און איהם פער־מאכען מיט שמאטעס, אז מ'זאל איהם נישט דערזעהן. שפעטער האט ער זיך איבערגעקליבען איז אנ־גדער וואוינונג, צונעהמענדיג מיט זיך די שטוב־איינארדנונג. די פרוי פלעגט ערקלערען די בעלי־חובות, אז דער מאן האט די פערלאזט און איז אנטלאפען מיט א קאכאנקע.

בימי טאקסובקע האט א פאליציאנט געמאכט א פראטאקאל וויטעך'ן פאר צו שנעל פאהרען. ווען ער איז געקומען זוכען וויטעך'ן און האט איהם נישט געטראפען, האט ער זיך אינטערעסירט פונ'ם היין־ווירט דערוואוסט וועגען דער גאנצער געשיכטע.

אזוי אז'ם איז מען דערגאנגען לויט'ן נומער פונ'ם אויטא, אז דער בעהאלטענער אויטא איז וויטעכ'ס. מ'האט דעם אויטא ארויסגעשלעפט פון דער בע־האלטעניש און עס געלאזט ליצייטירען אין וויטעכ'ס אפוועזענהייט.

פרויען אהן אפיציעלע חתונה־אקטען

וועלען נישט קענען עמיגרירען

אין עמיגראציע אפטיילונג ביים ארבייטס מיניסטעריום איז פארגעקומען א קאנפערענץ וועגען אויסלענדישע פעסער פאר פרויען פון עמיגראנטען, וואס האבען נישט קיין אפיציעלע חתונה אקטען.

אין דער קאנפערענץ האבען זיך בעטייליגט אויך פארשטעהער פון ראבינאט, פון אינערן־מיניסטעריום און פון אמעריקאנער קאנסולאט. ס'איז פעסטגעשטעלט געווארען, אז די דאזיגע פרויען וואס האבען נישט קיין חתונה אקטען ווערען אפט אויסגעניצט און פערפיהרט דורך פרויען־הענדלער. ס'איז דאריבער בעשלאסען געווארען אז די פרויען וואס האבען מיט זייערע מענער נאר חופה וקדושין און וועלען ארויספאהרען מיט זייערע מענער קיין אויס־לאנד וועלען קיין עמיגראציע פעסער נישט ארויס־געגעבען ווערען ביז זיי וועלען זיך נאכען אפיציעלע חתונה־אקטען.

אויב די מענער האבען שוין עמיגרירט פריהער וועלען די פרויען בעקומען עמיגראציע פעסער נאר אין דעם פאל, אויב ס'וועט פעסטגעשטעלט ווערען, אז זייערע מענער זענען ארויסגעפאהרען פון פוילען, אויהער די דאזיגע פעראָרדנונג איז פערעפענטליכט געוואָרען דערפאר קענען די פעסער ארויסגעגעבען ווערען נאר אין דעם פאל, אויב דער עמיגראציע אמט האט נישט קיין שום בעווארענישען אויער מורא פאר זייער גורל אין אויסלאנד. פאלען וועלכע וועלען פארדינען א גענויע בעציהונג וועלען געשלאגען ווערען דער עקספאזיטור פון עמיגראציע אמט צום ערלעדיגען. אבער די מאכט וועט שטעהן אויפ'ן שטאנדפונקט, אז פרויען אהן אפיציעלע חתונה אקטען קענען עמיגרירען נאר ווען זייער חתונה וועט לעגאליזירט ווערען.

די דאזיגע מיטלען ווערען אנגענומען, כדי צו פער־היטען די פרויען פון פרויען־הענדלער.

דער מאן פון דער „לעמבערגער אלמנה“

לערנט בלק מיט'ן לאדזער גאסט איז צעכאטשינעק

(ב) מארק וויינשטיין איז פון לאדז ארויסגע־פאהרען אויף אפרות קיין טשעכאטשינעק. דארט האט ער זיך בעקענט מיט א יונגער דאמע, וועלכע האט זיך פארגעשטעלט אלס אלמנה עלעאנארא איי־נער פון לעמבערג און ווי עס טרעפט זיך אפט אויף קורערטער איז די בעקאנטשאפט שנעל געווארען א נאהענטע, זיי האבען געוואוינט אין איין פענסיאנאט, איבערהויפט זיך בעוויזען צוזאמען, און האט עס געדויערט עטליכע טעג ביז... קיין טשע־כאטשינעק איז געקומען צו פאהרען א יונגער מאן. מ'האט איהם באלד נאטירליך צוגעטראגען דעם נאהענטער בעקאנטשאפט פון זיין פרוי.

איינער האט בעקומען א שליסעל צו דער פרוים וואוינונג און נישט בעוויזענדיג זיך א גאנצען טאג איז ער שפעט ביינאכט געקומען און צימער פון זיין פרוי, פארזיכטיג געעפענט די טיר און האט האַרט גע־טראפען די שענע עלעאנארא ביחידות מיט'ן לאר־זער מארק אין א גאנץ אנצווייטייטיגער פאזיציע.

איינער האט ארויסגעמאכט א מעסער און דראהענדיג וויינשטיינען ביי וועלכען די נשמה האט זיך געהאלטען אויפ'ן עק פאר אים בלוטיג צושמאכען, שפעטער פערלאסען אים און צימער און האט אים אזוי געהאלטען די גאנצע נאכט און א גאנצען טאג. און פערלויף פון'ם טאג האט זיך וויינשטיין אויסגעהונגערט, אבער אז ער איבעל געקומען צו זיך, האט ער זיך ארומגעזעהן אז ס'וועט איהם בעסער לוינען צו מאכען פליטה דורכ'ן פענסטער, אבער ווען ער איז ארויסגעשפרונגען האט ער דערזעהן פאר זיך איינער, וועלכער האט איהם דערלאנגט עטליכע מאל מיט'ן מעסער, און דאס מאל שוין ערנסט פערוואונדעט.

די שענע עלעאנארא האט נישט פערטראגען די חרפה און האט זיך איבערגעשניטען די אדערען אויף די הענט און כדי צו זיין זיכער אויסגעטרונקען אויך סם. מ'האט איהר אין א שווערען צושטאנד אפגעפיהרט אין שפיטאל, און מארק האט נעבעך נישט פערענדיגט זיין „קוראציע“ און טשעכאטשינעק און איז געקומען קיין לאדז היילען זיך פון די וואונדען וואס עס האט איהם געמאכט דער בייזער מאן פון דער „לעמבערגער אלמנה“.

א סקאנדאל אין יודישע טעאטער

דערצעהלט פון א יודישען קריטיקער און איבערדערצעהלט

פון ב. קאוונער

...איך בין נישט מעהר ווי א קריטיקער, א יודישער קריטיקער.

איז דאס א פערשאלטען שטיקעל ברויט; א ביטערע פרנסה!

מיין ארבייט איז: געהן אין יודישע טעאטערס, זעהן די פיעסען, בעטראכטען די שוישפילער ווי זיי שפילען, אויב זיי לעבען זיך אריין אין זייערע ראלען, אויב זיי האבען אויפגעפאסט די טיפען, די כאראקטערע פון די העלדען וואס זיי שטעלען פאר און דאס אויף מארגען אדער איבערמארגען בעשרייבען מיט אלע דרויבעס, מיט אלע פיטשעווקעס.

אויב די פיעסע פערדינט מען זאל זי לויבען, דארף איך זי לויבען, זאל דער עולם געהן. זעה נא לייטיש זאך; טאמער איז די פיעסע א וויסט־שטיק שונד, א שמאטע, פון די אמת׳ע שמאטעס דארף איך זי ארונטעררייסען און רחמנות.

איז דאס א וויסט שטיקעל ברויט, מען רייסט זיך איין מיט די דירעקטארען, מיט די סטארס און מיט די סטאריכעס...

א. איך קום אריין אין טעאטער וואו מען שפילט א שונדרעוואטע מאכערייקע, און מען ווייסט אז איך וועל דאס נישט פערשווייגען, קוקט מען אויף מיר ווי אויף א מלאך־המות.

דער דירעקטאר קומט צו מיט טענות: „וואס האט איהר צו מיר, איך האב אריינגעבראכט שווערע טויזענדערס אין טעאטער, און ווער ווייסט אויב איך וועל מאטש ארויסקריגען א צעהנט חלק!? טוט מיר א טובה און רייסט נישט ארונטער אונזער פיעסע! אמת, עס איז שונד, אמת, עס קלעפט זיך נישט אן ווארט צו א ווארט, א סצענע צו א סצענע, אן אקט צו אן אקט. עס איז א מישמאש פון צעהן אנדערע פיעסען, אבער דער עולם איז א גולם. פערקערעהט, שרייבט א גוטע קריטיק, לויבט די פיעסע און די אקטיארען וועט די פיעסע געהן א גאנצען סעזאן, וועל איך מאכען געלד און די שוישפילער וועלען קריגען זייערע גאגעס.

און איהר ווילט דאך אז דאס יודישע טעאטער זאל נישט אונטערגעהן.

„איהר זעהט דאך, ווי זאגט מען עס, א הייסער פאטריאט פון אלין וואס שמעקט מיט יודיש"...

די סטארס מיט די סטאריכעס ווידער, בעפאלען מיך ווי פליגען א טעלער האניג:

„ראס נאט אין הארצען! מיר אליין האבען איך פיינט די שמאטע עס איז. איך טאלאנט, געשריבען, אין טאמער גענומען זיך אין דער שמאטע עפעס וואס שמעקט מיט טאלאנט, איז עס גע־גנבעט, פון א גרויסען שרייבער; מיר ווייסען דאס, אבער מיר קענען זיך נישט העלפען; וואס מען גיט אונז מוזען מיר שפילען; אבי דאס פובליקום איז צופרידען און ברענגט פולע קאסעס און מיר קריגען אפילו אר־היסמענטען —

„און ווי איהר ווייסט איז דער עולם אונזער לויפט, אונזער אטעם.

„דאס האלט אונז אויף ביים לעבען, דאס גיט אונז מוט, קוראזש,

אבער איך הער זיי ווי דעם המן, דעם גרעגער! איך געה אריין אין טעאטער זעץ זיך אוועק וואס נעהנטער צו דער בינע און איך מאך נאטיצען.

אויף מארגען, אדער אויף איבערמארגען איז שוין דא מיין קריטיק אין צייטונג.

איך שרייב ווי איך פערשטעה, ווי איך בע־גרייף.

האב איך מעהר שונאים ווי האר אויפ׳ן קאפ! און איך זאג אייך, אז זיין א טעאטער־קריטיקער איז א ביטערע פרנסה. ווייס איך וואס איך זאג.

איצטער, מיין פריינד, קום איך צום עיקר פון דער געשיכטע, פאר אייך וועט עס זיין א שטיקעל טעמא:

איך בין געווען אין יודישען טעאטער ביי א פאר־שטעלונג,

געשפילט האט מען: „די גרינע יתומה אדער אדער דער טיראנישער שטיף־טאטע". א שונד־ פון שונדען־לאנד! דער פערפאסער איז איינער א גע־צעלבער הארמאדער.

אין ערשטען אקט איז פארגעקומען ווי א בייזער שטיף־טאטע שלאגט אן ארימע יתומה, נעבעך, מיט א פאסיק פון זיינע הויזען, ער וויל זי זאל איהם צוטראגען די שטעקשיך, און זי וויל נישט.

שלאגט ער זי ביז זי פאלט חלשות.

און אזוי ווי ער וויל זי נישט אויפמונטערען, בלייבט זי א גאנצען ליגען א טויטע...

דא לאזט זיך ארונטער דער פארהאנג פון ערשטען אקט.

איז ווי נאר דער פארהאנג איז געפאלען, צעש־לאגט זיך דער עולם מיט קולות און געוואלדען:

„גיט אונז אהער דעם מערדערישען שטיף־טאטען, גיט אונז אהער! מיר ווילען איהם ווייזען ווי צו הרגענען אויף טויט אן ארימע יתומה! וואס מיינט ער זיך, דער מערדער, אז אמעריקא איז הפקר! רופט אריין פאליציי, רופט אריין!...

דער נארישער עולם האט גענומען ערנסט די שפיל. ער האט זיך בשעת מעשה פערגעסען, אז ער געפינט זיך אין א טעאטער... דער עולם ווייסט נישט קיין גרענעץ צווישען טעאטער און ווירקליכקייט... ער, דער עולם, האסט בייזע העלדען און א מעשה, מערדערישע נאטורען; דער עולם ליבט אין א פיעסע די גוטע מענשען, רחמנותדיגע הערצער.

דער גוטער מענש אויף דער בינע ווערט אפילא דירט אין דער שלעכטער — אויסגעפייפט. אט אזוי איז שוין דער עולם...

דער שוישפילער וואס שפילט ראלען פון ווייכע רחמנותדיגע מענשען איז מעהר געשעצט און גע־ליבט ווי די וואס שפילען ראלען פון מערדער, — זיי האט מען פיינט.

בקיצור, דאס הויכגעשעצטע פובליקום האט נישט אויפגעהערט צו שרייען:

— גיט אונז ארויס דעם מערדער, דעם ראזבאי־ניק; מיר׳ן איהם ווייזען, דעם רוצח, ווי צו הרגענען יתומים!

„הויכגעשעצטעס פובליקום! "— האט דער „סטאר" גענומען שרייען: — „שרייט נישט, טומעלט נישט, זייט נישט קיין אינריאגער, סאיז דאך נישט אויף אנ׳אמת; ס׳איז דאך בלויז א שפיל... קונסט... טעאטער... פערמאכט אייערע גע׳מבעס!"

„ארונטער! ארונטער!" — האט דער צעווילדע־וועטער עולם געשריען מיט די לעצטע כוחות, — „ארונטער!, ראזבאיניק! מערדער! חנ, דו האסט זי געטריבען פאר דער צייט אין קבר אריין; דו, מיט דיינע הענד האסטו איהר דערהרגעט: דו, דו!"...

„אבער מיינע פריינדע, זי לעבט דאך... זי איז הינטער די קוליסען... זי טוט זיך איצט איבער פאר׳ן צווייטען אקט"...

„סא ליגען! א ליגען! ער בלאפט!"

„אז זי שוין ארויסקומען, אויב זי לעבט!"— האט עס געדונערט פון אלע ווינקלען — „מיר ווילען זי זעהען!"

ס׳האט גארנישט געהאלפען: די „טויטע" יתומה האט, נעבעך, געמוזט אויפשטעהן תחית־המתים איז, אין אנ׳אונטערקליידעל, מיט צושויבערטע האר, און איינגעריסענע פנים, זיך בעוויזען אקעגען די קאלירטע לאמפען.

ערשט דעמאלט האט זיך דער עולם בערוהיגט און גענומען זיך אליין איינשטילען: „שא, שא! זי לעבט!

דער עולם האט זיך אוועקגעזעצט, עס איז גע־ווארען שטיל און דער צווייטער אקט האט זיך אנ־געהויבען — — —

אט־א די סצענע האב איך אמאל בייגעוואוינט אין יודישען טעאטער.

אויב איהר ווילט מעגט איהר מאכען דערפון א מעשה׳לע פאר אייערע לעזער.

Dr.Z.Rakowski

ספעצ. פאר אויערען-, נאז-, האלז- און לונגען-קראנקה

9 קאנסטאנטינער 9. טעלעפאן 227-81.

שפרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך פון און לעשנא 17, פון 10—11 און פון 2—5

אינטערעסאנטע סטאטיסטיק פון די אויגוסט-אונרוהען

ירושלים, (יט"א) דער „פאלעסטיין ביולע־טין" פערעפענטליכט פאלגענדע אינטערעסאנטע נא־טיץ וועגען דער צאהל פער׳משפט׳ע אין צוזאמענ־האנג מיט די אויגוסט־אונרוהען: פון דער צאהל אראבער, וואס זענען געווען בעשולדיגט אין אנטייל גענומען אין די אונרוהען זענען פערמשפט 58 פראצ., דאגעגען פון די יודען בלויז 12 פראצ. פון דער אלגעמיינער צאהל 724 אנגעקלאגטע אראבער זענען 55 פער׳משפט געווארען פאר מארדען, 50 פאר נישט געלונגענע מארד־פערזוכען, 130 פאר ראבירונגען, 7 פאר העצען צו אנפאלען און 172 פאר אנדערע פערברעכענס. פון 161 אנגע־קלאגטע יודען זענען בלויז 19 פער׳משפט געווארען, 2 פאר מארדען, 1 פאר מארד־פערזוך, 7 פאר האק־בירונגען און 9 פאר אנדערע פערברעכענס.

קאליקטיוו־שטראפען, וואס זענען ארויפגעלייגט געווארען אויף חברון און די שכנותיגע שטעט בע־טרעפען צוזאמען 14.000 פונט. פאר׳ן אנפאל אויף כפר־טובה — 4,700 פונט, פאר׳ן אנפאל אויף מוצא — 1500 פונט.

צוגרייטונגען צום קאנגרעס פארן ארבייטענדען ארץ־ישראל

בערלין, (יט"א) דער וועלט־קאנגרעס פאר ארבייטענדען ארץ־ישראל וועט דא געעפענט ווערען דעם 27. סעפטעמבער. אין פערשידענע לענדער ווערען שוין געוועהלט דעלעגאציעס צום קאנגרעס. אין די צוגרייטונגען צום קאנגרעס נעהמען אנטייל אנגעזעהענע סאציאליסטישע און יודישע אנפיהרער ווי: אנר. עדווארד בערנשטיין, ד"ר מארטין בובער, אסקאר קאהן, ה׳ שטערנבערג, ה"ר ארנאלד צווייג און ד"ר האבערט וועלטש.

רומענישע רעגירונג

ווארענט די בעאמטע זיי זאלען ערפילען זייער פליכט אין קאמף געגען אנטיסעמיטיזם

בוקארעשט, (יטא) „ראדאר" מיילט מיט: דאס אינערן־מיניסטעריום האט ערהאלטען אינפארמאציעס, אז נישט געקוקט אויף די שארפע מיטלען, וואס זענען אונטערגענומען געווארען דורך דער רע־גירונג ווערט אין פיל שטעט און בוקאווינא פארט־געזעצט די אנטיסעמיטישע אגיטאציע. די רעגירונג האט דעריבער ארויסגעשיקט ספעציעלע בעאמטע קיין בוקאווינע, וועלכע האבען בעקומען שטרענגע אינסטרוקציעס צום קאמף מיט דער ראזינער אגי־טאציע. דאס אינערן־מיניסטעריום ערקלערט, אז יעדער בעאמטער, וועלכער וועט פערנאכלעסיגען זיין פליכט, וועט בעשטראפט ווערען פון זיין אמט.

דאס ערשטע מיידעל

פון ניקאלאי באגדאנאוו

קיצור פון דער ערצעלונג

אין א דארפישער קאמוניסטישער יאטשיי־קע איז אריינגעטרעטען אלס מיטגליד א מיידעל מיט׳ן נאמען סאניא יערמאקאווא. ס׳איז געווען דער־מאלט אנ׳אונרוהיגע צייט, די סאוויעטען האבען געפיהרט מלחמה מיט די אינערליכע געגנער, און די וועלדער האבען זיך אויפגעהאלטען דעזערטירען וועלכע פלעגען טעראריזירען די דארפישע בעפעל־קערונג, און אין דער ערשטער רייהע — די קאמוני־סטישע יאטשייקע. סאניא האט אריינגעבראכט א לעבעדיגע שטימונג אין דעם קעמערל. א האנק סאניען האט יונגווארג אויפגעהערט רויכערען, און גענומען זיך ענערגישער צו דער ארבייט.

אין דעם דארף איז געווען א שלעכטער בעאמטער סי׳זאט׳עוו, צוליב זיין טעטיגקייט, האט אויס־געבראכען אנ׳אויפשטאנד, סאניא האט די אויפ־שטענדיגע בערוהיגט און געוואונען זיי פאר דער סאוויעטען־מאכט.

סאניע האט אויפגעטון נאך א סך אנדערע נוצליכע זאכען און אין געפעהרליכע מאמענטען בעת׳ן בעפאלען פון די ווייסע דאס דארף, האט דאס מיידעל ארויסגעוויזען א גרויסע מאס העלדישקייט און דאס האט זי געמאכט בעליבט ביי דער קאמוניסטישער יוגענד, און געשאפען א סך אנהענגער און פערעהרער וואס זענען אויסגעגאנגען נאך איהרע טריט, לסוף פערליבט זיך איינער פון דער יאטשייקע שטשוקין אין סאניען. נאר די איבעריגע שטערען אין דער ליבע. איינער, די קארקא האט זיך אויך פערליבט אין מיידעל, האט איהם די חברה אוועקגעשיקט אויפ׳ן פראנט.

די דעזערטירען וואס זענען געווען בעהאלטען אין וואלד, פלעגען פון צייט־צו־צייט אנפאלען אויפ׳ן דארף. זיי האבען געוואוסט, אז סאניע איז זייער ערגסטער שונא, איינער פון זיי, ווערגי האט דע־ריבער אויף א גרויאמען אופן זיך נוקם געווען אין סאניען — ער האט זי געשענדעט און שפעטער א צובלוטיגטע, א האלב־נאקעטע מיט׳ן קלייד איבער׳ן קאפ זי צוגעבונדען צו א בוים, מ׳האט סאניען אראפגענומען און אפגעמינטערט נאר פון דעמאלט אן האט זיך ביי אלעמען געענדערט די בעציהונג צו איהר. דער שענדער ווערגי איז געוואהען דערהרגעט.

סאניא האט די גאנצע מעשה מיט דער גוואלד־טאט איבער איהר געוואלט פערגעסען, אבער דער עולם האט אנגעהויבען קוקען אויף איהר מיט

אנדערע אויגען, זי איז דעריבער אוועק פון דאר־פישען קאמסאמאל אין דער שטאט. אויך אין שטאט האט סאניע געהאט גרויס ערפאלג. די דארפישע קאמוניסטען האבען זיך אבער נאך איהר פערבענקט און גענעטען זי זאל צוריק־קומען אין דארף. סאניא איז געבליבען ארפוטען אין קרייזקאמיטעט.

דערווייל איז א באנדיטען באנדע בעפאלען דעם ישוב, עולם האט גענומען גרייטען זיך צו א קאמף, מ׳האט גענומען אקאפעס, סאניא האט פערשטעהט זיך, פערגומען דאס ערשטע ארט, און ווען אלע האבען זיך צוריקגעצויגען פון די אקאפעס, צוליב די באנדיטען, איז סאניא געשטא־נען אויף איהר ארט און אומגעברענגט איינעם פון די באנדיטען וועלכע האט אפגערירט מיט דאנג גראנאטען, דער קאמף איז ווייטער אנגעגאנגען.

און איצט לייענט ווייטער

.25

אין זיערבארשטש׳ס האנד האט דער רעוואל־ווער אויסגעזעהען ווי א צאצקע, — ס׳האט זיך נישט געגלויבט, אז דורך איהם וועט דער גרויסער באנ־דיט אנידערפאלען, אט קומט ער נעהנטער, נעהנטער איינגעבויגען, פערבייסענדיג די גראבע ליפען, דא אט זיערבארשטש א קנאק־געטון איינס, צוויי: דער באנדיט האט זיך א מאך געטון פאר׳ן ווארסעל, א גע־שריי געטון און זיך געלאזט צוריק, זיך פערטשעפענ־דיג אין די דראטען. פאטאפאוויטש איז פלוצים אויס־געוואקסען, א פלינקען שפרונג געגעבען און איהם אומגעווארפען אויף דר׳ערד.

— נעהם איהם אין פלען! — האט סאניע אויס־געשריגען און איז געווארען ווייסער פון פאפיר, זי האט פערביסען די ליפען און געהאלטען און איין שיסען פון רעוואלווער.

דא האבען זיך חברה מיט חשק זיך א ווארף גע־טון פאראויס צו די דראטען, שיסענדיג און שרייענדיג:

די באנדיטען האבען אנגעהויבען לויפען אויף צוריק.

וויזוט זיך ארויס אז זיי האבען בעמערקט דעם אנקומענדען צו אונז נאראטאז, ס׳האט זיך זיי גע־דאכט, אז מען פיהרט פולעמיאטען.

אין פינף מינוט ארום האבען מיר אויפגע־הערט די שיסעריי, און דא האבען מיר בעמערקט דעם גלה׳ס טאכטער קרעסטאווזדווישענסקאיא! וועל־כע איז געשטאנען אנגעשפארט אן בוים אויף דער זייט פון די באנדיטען מיט צעמאכטע אויגען און פעה

ביסענע ליפען, צופיהרענדיג מיט די הענד, ווי א פער־פנייגטע, וואס גרייט זיך צום טויט.

חברה האבען זיך צוזאכט.

זי איז געפאלען אין חלשות. נאר ווען פאטא־פיטש האט א זאג געטון:

— גיסט זי א פ מיט אנ׳עמער וואסער! — איז זי אזוי פלעשפרונגען און געזאגט:

— אך, ס׳ארא קריטישען מאמענט... מיר האבען א בערגעלעבט!

אין דער צייט איז געבען אונז פערבייגעגאנגען אויפ׳ן וועג צום הויז סאניע, ווישענדיג מיט איהר האנד די טרעהרען.

— סאניע וואוהין געהסטו? וואס איז מיט דיר?

זי האט זיך אומגעדרעהט, און קוקענדיג אויף מיר מיט כאטאפיטשען האט זי געשמייכלט דורך די אנגעלאפענע טרעהרען און געוויזען איהר לינקע האנד, האבען מיר בעמערקט א וואונד, פון וועלכער עס האט זיך געגאסען א סך בלוט.

— ווען האט מען דיר...?

— ווען קאסטיצקי איז אנטלאפען... ס׳ארא וויי־טאג, כ׳האב געשאסען איבער די כוחות.

זי האט בריה׳ש א טרייסעל געטון מיט׳ן קאפ—אט דאס בין איך — איז אוועק צום הייזעל, וואו עס האט זיך געפונען דער פונקט, וואו מען בעהאנדעלט די פערוואונדעטע, איך און פאטאפיטש האבען זיך א ווארף געטון אונטערצוהעלפען זי. נאר זי האט זיך אפגעזאגט. און מיר זענען אוועק צום הויז צוזאמען מיט איהר. אין הויז, אויפ׳ן שטרוי זענען געזעסען פערוואונדעטע, צווישען זיי קאסטיצקי מיט א פער־באנדאזשירטען קאפ. האט מענער׳ן און האנד זיין בר־דיאנאוקע (שמאלענע היטעל), אויוואגטשינא האט זיך ארומגעפארעט נעבען בחור׳ל פון דער בעקע־ריי, וועלכער האט געקריגען א צובראכענע ריפ פונ׳ם גראנאט, ער האט זיך צעגו פערדריקט פון ווייטאג און געקרעכצט. מיר האבען זיך אוועקגעדרייט פון דער שווארצער וואונדע און אונזער בליק איז גע־פאלען אויף אנ׳אומבעוועגליך־אויסגעצויגענעם קער־פער ביי דעם אריינגאנג, וואס איז געווען צוגעדעקט מיט א לאנגען מאנטעל מיט א פוטערנעם קאלנער, און פון אט דער אומבעוועגליכקייט פון קערפער האבען מיר זיך דערפילט נאך שרעקליכער.

— פעטערל וואסיא... — האט געזאגט קאסטיצ־קי, און מיר האבען אראפגענומען די היטלען. אנט־שוויגען געווארען. עמיצער האט זיך שטיל געוויינט צו קאסטיצקי׳ן:

— און וואס איז מיט דיר?

— אראפגעריסען די הויט פון האנד... האט דורכגעוויעט דורך די ליפען קאסטיצקי. מיר פארע־פען איהם דערצעהלען וועגען סאניען. קאסטיצקי האט נישט אראפגענומען פון איהר די אויגען, ווען אוואנטשינא האט איהר באנדאזשירט די האנד. מיט אנ׳איבערגעבויגענער האנד איז סאניע צוגעקומען צו

אונז. קאסטיצקי האט זיך אויפגעהויבען פון שטרוי:

— נו, סאניא — האט ער געזאגט, רויט ווער־רענדיג און אויסקרימענדיג דאס מויל אין א שמייכעל — דו האסט מיך בעוויזט אין געווען פאר העלדיש־קייט. און ביי די אלטע נחיכען האט דער יונגער בע־קומען דעם העלם. נא דיר מיין „בודיאנאווקע" (שמא־לענע היטעל) אלס צייכען פון זכרון פון דעם זינ־טראג איהם, ס׳וועט דיר פאסען!

דיבעפלינעלטע „בודיאנאווקע" האט בעשיינט סאניעס בלייכען פנים.

פאטאפיטש איז געשטאנען און גענוקט אויף איהר, ווי אויף א ליכטיגען זון־אויפגאנג: אזוי האבען געלויכטען איהרע אויגען.

דארף מען דען ווייטער שרייבען וועגען באנ־דיטישען אנפאל, וועלכער האט זיך געענדיגט מיט אזא זעער זיג? איך האב דערצעהלט אזוי פיל אויף ווי־פיל ס׳איז געשפילט א ראלע אונזער מיידעל סאניע, נאכדעם, ווי זי איז פערוואונדעט געווארען און דער שלאכט, האט זיך איהר ראלע געענדיגט. איך האב זי מעהר נישט געזעהן איינע אליין. אדער עס פלעגט מיט איהר געהן דער אפגעצעהרטער, מיט ברענגע־ריגע אויגען, פאטאפיטש, אדער ליענקין פלעגט זיך ארום איהר ארומדרעהען ווי א הינטעל, ארומקוקען זי, דושארענדיג די אויגען און אליין נישט בעמערקענ־דיג, ס׳ארא קאמישען פנים ער האט געהאט דערביי, אויב זיי זענען נישט געווען נעבען איהר, האבען זי ארומגענומען און זיך געקלעפט צו איהר די מיידלעך פון דער שול.

די אייזענבאהן־ארבייטער וואס האבען פון פאר מען אנגעהויבען זיך בעציהען צו איהר מיט גרינגשע־צונג, אויך זיי האבען אנגעהויבען קוקען אויף איהר מיט אכטונג, ביים בעשרייבען דעם אנפאל אין אונ־זער צייטונג, האט מען ווייטער אריינגעשטעלט סאר־ניעס בילד אנגעטאן אין דער בעפלינעלטער „בודיאנאווקע" און צוגעשריבען:

„די העלדישקייט פון דער ערשטער מיידעל".

ביים אנפאל פון די באנדיטען אויף דער פא־ווציע, „ווייסער באגאטעק" איז געווען א קריטישער מאמענט. ווען די רייהען פון דער פערטיידיגונג האבען זיך א וואקעל געטון, איז דאס ערשטע מיידעל סאניא יערמאקאווא, נישט קוקענדיג אויף איהר דערכגע־שאסענער האנד, געבליבען אויף איהר פאזיציע און צוגעגעבען מוט די חברים. איהר בראווקייט האט אנ־געצונדען די וואקלדיגע קעמפער, און זיי האבען זיך געווארפען אין שלאכט מיט דאפעלטען ענטוזיאזם. און מ׳האט אפגעשלאגען דעם אנגרייפענדען שונא. ערשט נאכדעם איז סאניע יערמאקאווא אוועק אויפ׳ן פונקט, וואו מען האט בעהאנדעלט איהר וואונד.

די סאמע העלדישקייט, די סאמע פעסטע די סאמע בעסטע קומען צו אונז, אלס בעווייז — די ערשטע נישט זאגנדיג אנגעשלאסענע, דאס ערשטע מיידעל־קאמסאמאלקע — סאניא יערמאקאווא.

(פאָרטזעצונג קומט).

וואָס ווייסען די אַסטראָנאָמען וועגען קאָמעטען

דער הימעל איז בײנאַכט אַ סך אינטערעסאַנטער ווי בײ טאָג — האָט שוין לאַנג געזאָגט אײנער פון די אַמאָליגע פילאָזאָפען. ווען מען קוקט בײנאַכט ארויף צום הימעל, דאַן ווערט מען איבער זיך אַ ים מיט וועלטען, וועלכע רעדען אַ שפּראַך, וואָס איז פול מיט סודות. אָט די קלײנע פּונקטען, וועלכע מיר רופען צו שטערן, זענען גרויסע וועלטען, וועגען וועלכע מיר ווייסען נישט מעהר, ווי דאָס, אַז זײ עקזיסטירען. אבער ווער איז וואָס זענען די דאָזיגע ווײטע וועלטען? וואָס טוט זיך אַרום זײ און אויף זײ? מיט וואָס זענען זײ ענליך צו אונזער וועלט און צי קאָן מען בכלל רעדען וועגען עפּעס ענליכקײט — אָט וועגען דעם אַלעמען גיבען אונז די אַסטראָנאָמען נישט קײן תשובה. דאָס, וואָס זײ ווײסען אונז צו דערצעהלען, איז נישט מעהר, ווי אַ פּאָר געצעהלטע כללים, אַ פּאָר בעטראַכטונגען און עטליכע השערות און דער עיקר — נעמען.

אָט האָבען זײ פעסטגעשטעלט, — וואָס עס קאָן אָפּבריינגען יעדער בעמערקען, ווען ער אָבּסערווירט אַ לענגערע צײט דעם הימעל, אַז געוויסע שטערן ענדערן נישט זייער אָרט און דער מהלך צווישען זײ איז שטענדיג דער זעלביגער. זײ האָבען דערפאַר אָנגערופען אזעלכע שטערן „פיקס־שטערן" וועלכע בילדען דעם צענטער פון אָהן אַ שיעור וועלטען, וואָס קרייזען ארום זיי, גענוי אזוי, ווי מיר האָבען דאָס אין אונזער זון־סיסטעם. די דאָזיגע בעוועגליכע שטערן ווערען אָנגערופען „פּלאַנעטען". ארום זײ בעוועגען זיך אַנדערע שטערן, די אזוי גערופענע „טראַבּאַנטען" אדער לבנה'ס.

די גרעסטע רעטעניש אין דעם וועלטעל איז א לאַנגע צײט געווען דער קאָמעט. דאָס פּלוצימדיגע אויפשווימען און פערשווינדען פון די דאָזיגע שטערן האָט זעהר אָפט געמאַכט א שטריך אין דעם רעכענונג פון די אַסטראָנאָמען. די קאָמעטען האָבען זיך נישט געוואָלט רעכענען מיט זייערע געזעצען און האָבען זיך אויף אַנאומערוואַרטען אופן בעוויזען אויפ'ן הימעל דאָרט, וואו מען האָט זיך אויף זײ אינגאַנצען נישט גערעכט. און גלייך, ווי זײ זענען אומגעריכט געקומען, זענען זײ אויך זעהר אָפט אומגעריכט פערשוואונדען. די דאָזיגע אומבערעכענבאַרקייט פון די קאָמעטען האָט געצווינגען ארויסצושטעלען געוויסע השערות וועגען זייער אָפּשטאַמונג, וואָס זאָל טיילווייז דערקלערען זייער געזעצלאָזיגקייט.

אבער בעת די קאָמעטען האָבען פערורזאַכט די אַסטראָנאָמען א געוויסע פערלעגענהייט צוליב זייער רעגעללאָזיגקייט, האָבען זײ בײ יעדע געוועהנליכע בשר־ודם שטענדיג ארויסגערופען א פחד צוליב זייער אויסזעהן. די פערשידענע געשטאַלטען, וועלכע די קאָמעטען האָבען אין פערשידענע צייטען אָנגענומען, האָט בעוויזען זיך איינמאָל אין דער געשטאַלט פון אַ פייערדיגען שווערד, איינמאָל אין דער צורה פון אַ רויטער רוט און דאָס אַנדערע מאָל פּאַרע אין דער פאָרם פון אַ ים מיט פייער. אָט די פיל געשטאַלטיגקייט פון דעם וואונדערלעכען גאַסט אויפ'ן הימעל האָט אַרויסגערופען בײ דעם פשוט'ן המון דעם גלויבען, אַז דאָס זענען טרויעריגע צייכענס וועגען שרעקליכע געשעהענישען, וואָס דאַרפען פאַרקומען אויף דער ערד.

די דאָזיגע פאַלשע אמונה טרעפט מען בײ אַלע פעלקער אויף דער ערד. ווען אינ'ם יאָהר פון צעזאַרס טויט האָט זיך אויפ'ן הימעל בעוויזען אַ קאָמעט, האָבען די רוימער געבראַכט די דאָזיגע אומגעוועהנליכע דערשיינונג אויפ'ן הימעל אין צוזאַמענהאַנג מיט דער טרויעריגער געשעהעניש אין זייער מלוכה. זײ האָבען דעם קאָמעט בעטראַכט פאַר זייער גרויסען צעזאַרס נשמה, וואָס האָט אַנגענומען די געשטאַלט פון א פייערדיגען שטערן. דער רוימישער היסטאָריקער קאַסיוס ווייסט אויך צו דערצעהלען, אַז אינ'ם יאָהר ווען אַספּסיגוס קיסר איז געשטאָרבען, האָט זיך בעוויזען אויפ'ן הימעל אַ קאָמעט.

מעהר זאַכליך איז געווען דער פחד, וועלכען עס האָט ארויסגערופען דער אומבעקאַנטער, אדער ריכטיגער געזאָגט, דער דערמאָלט נאָך אומבערעכענטער גאַנג פון דעם קאָמעט, דעם דאָזיגען פחד האָבען זעהר אָפט צוזאַמען מיט'ן המון געהאַט אויך די אַסטראָנאָמען גופא. מען האָט נעמליך מורא געהאַט, אַז דער פייערדיגער קאָפּ פון דעם קאָמעט קען זיך אמאָל אַנשלאָגען מיט דער ערד און חרוב מאַכען אונזער וועלטעל אדער, אַז דער עק וואָס איז לאַנג מיליאָנען קילאָמעטערס, און וואָס בעשטעהט פון פערשידענע גאַזען, קאָן, אַרומנעהמענדיג אונזער ערד, פערגיפטען די לופט, די דאָזיגע אומבעגרינדעטע מורא האָט זיך דערהאַלטען ביז צו אונזערע צײטען. נאָך אינ'ם לעצטען יאָהר פון דעם פערגאַנגענעם יאָהרהונדערט איז אין אַ טייל לענדער אויסגעבראָכען אַ פּאַניק צוליב אַ קאָמעט, וואָס האָט זיך צו יענער צייט בעוויזען אויפ'ן הימעל. די צייטונגען האָבען געשריבען, אַז עס איז צו דערוואַרטען, אַז עס זאָלען אַראָפּפאַלען א סך מעטעאָריטען, ד. ה. ריזיגע שטיינער פון הימעל. אין אַ טייל שטעט האָבען די „פּראָוויזאָרישע באַלעבאַטים" ערנסט זיך [illegible] אין דעם קריטישען מאָמענט זיך אויסצובעהאַלטען אין די קעלערס, וואָס מען האָט געקענט בעטראַכטען פאַר מעהר־ווייניגער געזיכערט געגען דער אומגעוועהנליכער באָמבאַרדירונג פון דעם הימעל אַראָפּ.

די דערפאַהרונגען, וואָס זענען געמאַכט געוואָרען, אין די לאַנגע הונדערטער יאָהרען, זייגען דעם, אַז נישט אײן קאָמעט איז געקומען פערהעלטנישמעסיג נאָהענט צו דער ערד, בעוויזען, אַז די קאָמעטען זענען בכלל גאַנץ קליינע הימעל־קערפּערס, וועלכע האָבען אויף די פּלאַנעטען, מיט וועלכע זײ קומען אין נאָהענטערע בערירונג, קיין שום השפּעה נישט. דאָס האָט מען געקאָנט אַמבעסטען בעמערקען אין יאָהר 1767, אינ'ם דאָזיגען יאָהר איז א גרויסער קאָמעט אַדורכגעפלויגען צווישען דעם פּלאַנעט „יופּיטער" און זיינע טראַבּאַנטען און מיט דריי יאָהר שפּעטער האָט ער זיך שטאַרק דערנעהנטערט צו דער ערד, אַזוי, אַז צווישען דער ערד און דעם קאָמעט איז געווען אַ מרחק פון נישט פולע צוויי מיליאָן קילאָמעטער. לויט'ן געזעץ פון דער ערד־צוציהונג האָט ער געברויכט ארויסצורופען אַ געוויסע ענדערונג אין דער בעוועגונג פון דעם יופּיטער און זיינע טראַבּאַנטען אדער פון דער ערד, אבער דאָס איז נישט געשעהען. דאָס האָט בולט בעוויזען, אַז דער קאָמעט איז געגען דער ערד, ווי אַ קליינע פליג געגען אַ ריז, וועלכער געהט זיך רוהיג זיין וועג, ווייל די שוואַכע פליג קען איהם גאָר נישט קיין בייז טון.

ד"ר מ. פ.

„אמעריקאנישער מוזעאום"

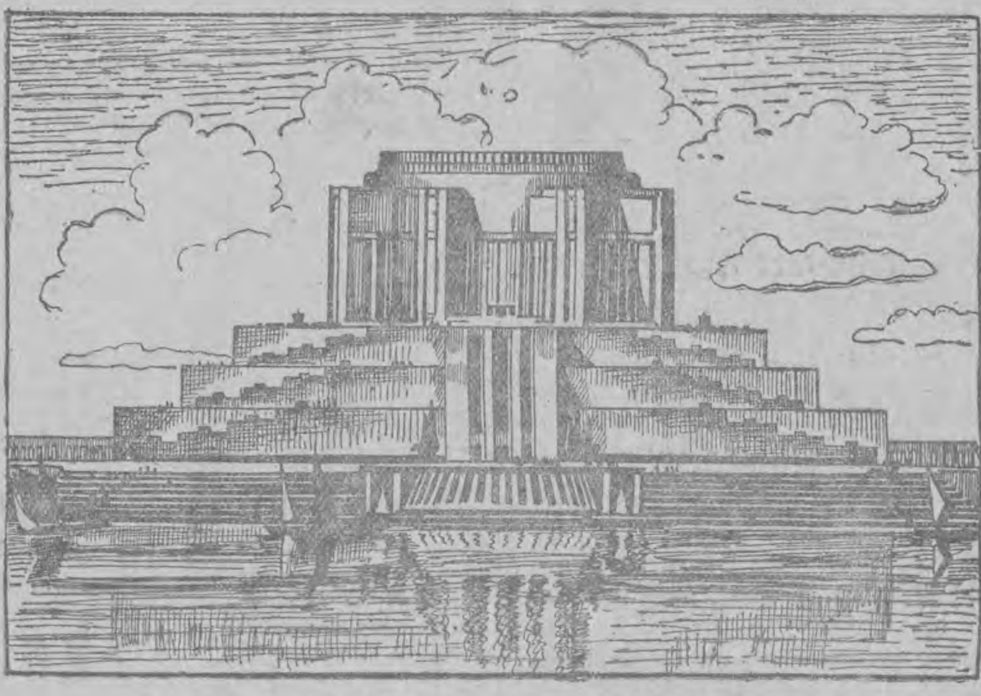

זאַל אויסגעבויט ווערען אין וואַשינגטאָן, לויט דעם דאָזיגען פּראָיעקט.

יורידישע עצות

אין דער דאָזיגער אָפּטיילונג גיט די רעדאַקציע פון „נייעם פאָלקסבלאַט" ענטפערען אויף יורידישע פראַגען, וואָס ווערען צוגעשיקט שריפטליך פון אונזערע לעזער.

קופּאָן
יורידישע אָפּטיילונג
פון „נייעם פאָלקסבלאַט".

בײם דערלאַנגען אַנ'אָנפראַגע אויף אַ יורידישע עצה דאַרף צוגעלעגט ווערען דער קופּאָן מיט דער דאַטע פון'ם טאָג, ווען די אָנפראַגע ווערט איבערגעגעבען. אויף אָנפראַגען אָהן קופּאָן, וועט קיין ענטפער נישט געגעבען ווערען.

870. פּיעטרקאָווסקי.

ווענדעט אייך מיט אַן ענטשפּרעכענדע בקשה אין ראַוויטשער צאָלאַמט, אַז מען זאָל אויף אייך ארויפלייגען די נידעריגסטע געלד־שטראָף און אַז מען זאָל נישט אָנווענדען אין דעם פאַל קיין קאָנפיסקאַטע. אַזוי ווי זייד געהערט נישט צו די זאַכען, וועלכע זענען בכלל פערבאָטען אין פּריוואַטען פערקעהר, קאָן מען אייך די קאָנפיסקירטע שאַלען יאָ צוריקגעבען.

א געלד־שטראָף קאָן פערביטען ווערען אויף אַרעסט. אין אַזאַ פאַל ווערט גערעכענט מינימום — 20 זל. אַ מעת־לעת.

871. ב. פ.

אויב איהר בעוואוינט נישט מעהר, ווי צוויי שטיבען מיט אַ קוך, האַלט נישט בײ זיך קיין סובלאָקאַטאָרען און זענט רעגיסטרירט אין מלוכה׳שער אַמט פאַר אַרבייטס־פערמיטלונג אלס אַרבייטסלאָזער, קאָנט איהר בעפרייט ווערען פון דער פליכט צו צאָהלען לאָקאַל־שטייער. מיט אַנ'ענטשפּרעכענדער געהעריג דאָקומענטירטער בקשה דאַרפט איהר זיך ווענדען אין מאַגיסטראַט.

872. שט. פון כאַלינקאַווא 23.

אויב איהר זענט אין לאָדז איינגעמאָלדען, מוז מען אייך דאָ אַרויסגעבען אַ פּערזענליכען דאָקומענט. אַזאַ דאָקומענט איז בערעכטיגט ארויסצוגעבען דער מעלדונגס־אַמט (פּאָסטא 13).

דאָס בעקומען אַ פּערזענליכען דאָקומענט איז נישט אָפּהענגיג פון אומשטאַנד, צי דער פּעטענט שטעלט פאָר אַ וויטשאַנג פון די ביכער פאַר שטענדיגע אײנוואוינער אָדער נישט.

אַזאַ וויטשאַנג דאַרף מען פּערשטעלען, ווען מען וויל, אַז אין בעקומענעם דאָקומענט זאָל געשריבען ווערען די פּוילישע בירגערשאַפט פון פּעטענט. דערצו איז אבער שוין נישט בעדאַרפט דער מעלדונגס־אַמט, נאָר וועגען דעם מוז מען זיך ווענדען אין דער סטאַראָסטווא.

873. ז. ל.

איהר קאָנט זיך געגענזייטיג נישט קוויטירען די חובות, ווייל אין מאָמענט ווען דער אופּאַדלאָשטש איז ערקלערט געוואָרען, איז דער חוב נאָך נישט געווען צאָהלבאַר.

די פערשאָלטענע ירושה

קיצור פון ראמאן

אין אַ גרויסער וועלט־שטאָט האָט אַ געוויסער האַלדעמאַר גוטערמאַן אויסגעבויט אַ ריזיגע הויז, אין וועלכען עס האָבען זיך געפונען די פּרעכטיגסטע לאָקאַלען און די העררליכסטע ביוראָ'ס און וואוינונגען. דאָס הויז איז געווען איינע פון די זעלטענסטע זעהענסווירדיגקייטען אין דער שטאָט.

אין אַ געוויסען מאָמענט אבער האָט מען דאָס הויז אַנגעהויבען אויסמיידען און ווייכען, ווי אַ וויסטע קללה וואָלט אין איהם אַריין, און דער העררליכער בנין איז געשטאַנען, ווי א בייזע געשפּענסט אין מיטע גאַס.

פּינו לביטו, ווערט פריהער דערצעהלט, אַז אין דער שטאָט־שער טורמע האָט מען בעפרייט איינעם אַנ'אַרעסטאַנט מיט'ן נאָמען מאַרקוס קאָשטאַן, וועלכער איז אָפּגעזעסען אין דער טורמע פיער יאָהר מיט זיבען חדשים פאַר א גנבה. ער האָט נישט געהאַט קיין חשק בעפרייט צו ווערען, ווייל ער האָט עפּעס מורא געהאַט פאַר דער פריי... און — אין דערזעלבער נאַכט האָט מען איהם טאַקע געפונען אַנ'אויפגעהאַנגענעם אין וועלדעל לע'ים דער שטאָט.

עס איז כדאי צו וויסען, אַז בײ גוטערמאַנען אַרבייט אלס פּריוואַט־סעקרעטאַרין א יונג מיידעל, אַ יתומה, מערי קאָהן, וועלכע האָט אַ נאָהענטען פריינד, אַנ'אײנציגען בעשיצער — לעאָן שטיינמאַן. דער באַלעבאָס איהרער איז אַ צוריקגעהאַלטענער געהיימניספולער מענש, און אין א געוויסען מאָמענט פערטרויט זיך מערי פאַר לעאָנען, אַז עפּעס האָט זי מורא פאַר גוטערמאַנען:

לעאָן בעט בײ מעריען, אַז זי זאָל זיך אין יעדער פערלעגענהייט ווענדען צו איהם, ער וועט זי בעשיצען. לעאָן דערצעהלט דערביי מעריין וועגען דריי ברידער מיט די נעמען מאַקס, מאָריץ און מאָטעס, מיט'ן צונאָמען „די דריי מאַלפּעס", פאַר וועלכע מען דאַרף זיך היטען.

(4 גרויסער ראמאן פון ליידענשאַפט, ליבע און פערברעכען

לעאָן האָט זיך פאַרגעשטעלט פאַר מעריין אלס זשורנאַליסט, ווען מערי איז אבער אַוועקגעגאַנגען, האָט לעאָן אַנגעקלינגען צום פּאָליציי־אינספּעקטאָר ראַפּאַלסקי און זיך אַנגעמאָלדען אלס לעאָנאַרד שטיינמאַן, פונ'ם אַדוואָקאַטען־ביוראָ „שטיינמאַן".

מערי האָט בײ איהר שעף אויף דער טיר געטראָפען אַנ'אויפגעריסען „פּערגאַמען", דאָרט איז געוועזען א גאַסט...

און איצט לייענט ווייטער

דער דאָזיגער פערשוין איז געווען דער פאָר־שטענדיגער געגנער פון גוטערמאַנען.

ער איז געווען זעהר א הויכער, איבערגעוועהנליך דאַר, און איז געווען ענליך אויף אַנ'אויסגעטרוקענטען בוים.

די לאַנגע דינע גרויע האָר זענען געווען זאָרגפעלטיג צוגעקאַמט אויף דעם ליסען שאַרבען, און אויף די שלייפען זענען איהם אַרויסגעוואַקסען קורצע צוגעשוירענע באַקענבערדלעך.

דער פערשוין איז געווען אָנגעטאָן אין אַ ברייטען שוואַרצען סורדוט, אין שוואַרצע הויזען, און אַרום דעם שטעהענדיגען האַרטען קראַגען איז געווען אויסגעבונדען אַ שוואַרצער קראַוואַט.

די דאַרע [illegible] אין דער שוואַרצער הענטשקע האָט פעסט געקלאַמערט דאָס העפטעל פונ'ם שירעם.

אויפ'ן טיש לעבען איהם איז געלעגען אַ שוואַרצער הוט — עפּעס אַ מין חצי הארטער קאַפּעלוש און חצי ציליגדער.

זיינע קליינע בלויע עאָגעלעך האָבען געקוקט אויף דער וועלט מיט א טויטער קאַלטקייט. פון די איינגעפאַלענע באַקען האָבען אַרויסגעשטאַרצט א פאָר שאַרפע קינבאַקען, און אויף דער הויקערדיגער גרויסער נאָז, גאַנץ אויבען איז געווען א שראַם.

געהערט האָט גוטערמאַן:

— פערשטעהט איהר מיך, פּאַניע, — ער האָט אַ קוק געטאָן אויף דעם וויזיט־קאַרטעל — פּאַניע... ראַווידואַן, קודם כל פערקויף איך נישט דאָס הויז, דאָס „גוטערמאַן־הויז"... דאָס איז ראשית חכמה... והשנית, האָב איך זיך וועגען אייך אינפאָרמירט וועגען דעם סינדיקאַט אויף וועלכען איהר שטיצט זיך, אַזוי צו זאָגען, און איך האָב וועגען איהם נישט געקאָנט בעקומען קיין שום רעקאָמענדאַציעס אין די פינאַנץ־קרייזען... דאָס איז אַלץ, וואָס איך האָב אייך צו זאָגען... און איך בין, פערשטעהט איהר מיך, א פאַרנומענער מענש!

דער גאַסט האָט זיך אָפּגעהוסט.

— פון אייערע ווערטער פערשטעה איך — האָט ער זיך אָפּגערופען — אַז איהר זאָגט זיך אָפּ ענדגילטיג צו פערקויפען מיר דאָס „גוטערמאַן־הויז" נישט געקוקט אויף קיין שום בעדינגונגען?

גערעדט האָט דער פערשוין פּעדאַנטיש און אָפּגעהאַקט יעדעס וואָרט.

גוטערמאַן האָט געוואָרפען אויפ'ן גאַסט א פלינקען בליק.

— ס'שטימט אזוי... הגם פאַרוואָס איהר בעטאָנט דאָס וואָרט „ענדגילטיג" פערשטעה איך נישט.

א בלאַסער שמייכעל האָט זיך אַדורכגעשלענגעלט איבער די ליפּען פון דעם מענשען, וואָס האָט זיך אָנגערופען מיט'ן נאָמען ראַווידואַן.

— ענדגילטיג איז אָהן שום חרטה — האָט ער זיך אָפּגערופען מיט א הייזעריקען, סקריפּענדיגען קול. — אָט אַזוי האָב איך אייך טאַקע געוואָלט זאָגען... איך פערזיכער אייך, אַז איך בעניץ זיך טאַקע מיט די גענויעסטע און ריכטיגסטע ווערטער און זיי טאַקע, האָב איך געוואָלט אונטערשטרייכען.

גוטערמאַן האָט זיך לייכט א בויג געטאָן פאַר איהם.

— אין אייער טאָן דאַכט זיך, מיר, קלינגט א מין דראָהונג, א מין סטראַשונעק, — האָט ער א זאָג געטאָן איינגעהאַלטען און רוהיג.

ווען ער האָט אזוי גערעדט איז ער געווען ממש געפעהרליך.

די האַרטע בלויע אייגעלעך פון דעם מאַרנעם גאַסט האָבען אפילו נישט א פינטעל געטאָן, און נישט געענדערט אויף א האָאַר זייער אויסדרוק.

— דער אויסדרוק „אַ דראָהונג" איז נישט גענוי אין דעם פאַל, הער גוטערמאַן! איך פערזיכער אייך, אַז מיר איז ווייניג מאָל אויסגעקומען עמיצען צו דראָהען... ווען מען דראָהט, אַ שטייגער, נעהמט מען אויף זיך אַ שטיק אַחריות, מען נעהמט דערמיט אויף זיך אַ פליכט, מען איז זיך מתחייב, און מען מוז דעם חוב בעצאָהלען...

ער האָט געמאַכט אַ פויזע און אַ קוק געטאָן א אויפ'ן קאַלענדאַר.

— אגב האָבען מיר די דאָזיגע ווערטער דערמאָהנט, אַז איך האָב היינט צו דערלעגען אַ חוב... יאָ, דער דאָזיגער חוב מוז אונבעדינגט היינט בעצאָהלט ווערען.

גוטערמאַן האָט איהם נייגעריג בעטראַכט:

— אַ טשיקאַווער טיפּ זענט איהר! — האָט ער אויסגעמורמעלט און צוגעגעבען — ענטשולדיגט מיר, עס האָט זיך בײ מיר אַרויסגעריסען... אלזאָ, הער ראַווידואַן... איך האָב אייך נישט רעכט מעהרער צו פערהאַלטען... איהר זעהט דאָך אַליין, אַז מיר האָבען מעהר נישט וועגען וואָס צו רעדען... ערשטענס, האָב איך אייך דאָך שוין געזאָגט, אַז דאָס „גוטערמאַן־הויז" פערקויפט זיך נישט... צווייטענס, איז אייער פאָרשלאַג — אַרייניצוטראָגען אַ קליינעם טייל אין געלד, און דעם רעשט צו דעקען מיט וועקסלען — לעכערליך, וואָס לעכערליכער קאָן שוין נאָר נישט זיין... דריטענס, איז אייער גאַנצער סינדיקאַט אַ שאָס פּולווער נישט ווערט... איך רעד צו אייך פּשוט און קלאָהר. ווייל איך האָב נישט גערן צו פּלאַפּלען סתם מיט דער צונג.

גוטערמאַן האָט אַ שמייכעל געטאָן און אויסגעשטרעקט צום גאַסט זיין האַנד:

— אַדיע, מיין הער!

דער גאַסט האָט זיך געמאַכט פלומרשט, אַז ער בעמערקט נישט דעם זשעסט, און זיך אויפגעהויבען פון שטול.

— א שאָד... וואָס מעהר איך זעה, אַלץ מעהר איבערצייגט איך זיך, ווי גייט אַטליטער פון אייך, ווי שטאַרק און ווילטיג ער זאָל נישט זיין, איז אָפּהענגיג נישט פון זיך, נאָר פון די אומשטענדען.

די אויגען זיינע האָבען זיך לייכט אָנגעצונדען, ווען ער האָט צוגעגעבען:

— איך האָב זיך בעמיהט צו מאַכען בעסער... איך האָב געוואָלט אויף אַנ'אָרענטליכען אופן אָפּקויפען... איך האָב זיך בעמיהט מיט אייך צו פערשטענדיגען... און איצט — איצט בין איך מעהר גאָרנישט פעראַנטוואָרטליך...

(פאָרטזעצונג קומט).

קינא-טעאַטער
ZACHĘTA
26 זגערזשער 26
(ביים פּלאַץ קאַשטשעלני)
פערשטאַרקטער סימפאָנישער ארקעסטער
דער זאַל איז מעכאַניש ווענטילירט.

היינט און פאלגענדע טעג! הערליך דאפּעלטער פּראגראַם! היינט און פאלגענדע טעג!

1) די הערליכסטע פּאַרע
2) חלום פון ליבע

גרויסע קאָמעדיע פול מיט רײַצענדען הומאָר מיט SLIM אין דער הויפּטראָלע.
גרויסע דראַמע אין די הויפּטראָלען:
JOAN GRAWFORD
i NILS ASTHER

זיכערע הילף און א רפואה

אהן א אפּעראַציע, אָן בלוט, אהן א מעסער און אהן בלוט-פערגיסונג פאר קראַנקע אויף קילעס פאר מענער ווייבער און קינדער. פערשידענע קאַליקעס אין גוף פאר הויקערס און פיסן

פערלאָזט אייך נישט, ווייל דער ווינקעל-בראָך ווערט גרויס אזוי ווי א מענשען-קאָפּ, אָדער אזוי ווי א וואַסער-קאַן און עס פאַלט אַרײַן אין דעם כיס און דער קראַנקער איז אין א גרויסער סכנה דורך פערדרייען די קישקעס ווערט ער בראַנדיג און שטערבליך. ספּעציעל געמאַכטע הײל-באַנדאַזשען אויסגעצייכענט גוט דורך גרויסע פּראָפעסאָרען מיט מײַנע בעהאַנדלונג און פון דײַטשען פּראָפעסאָר-דאָקטאָר בראַכנרעווונג בעזײַטיגען זיכער דעם שווערסטען און געפעהרליכסטען

בראָך. אויך פאַר הויקערס לײַטונגען מיט הײל-גאַרסעטען און אַפּאַראַטען פאר פערקרימטע פיס און פלאַט-פיס ספּעציעלע אײַנלאַגען אין די שיך. קינסטליכע גוטע פיס און הענד, גוטע זאַכען פאר די גרעסטע קראַנקע אָדערן.
עמפּפאַנגט פון 9 ביז 1 בײַטאָג און פון 3 ביז 7 אין אָוונד.

אָרטאָפּעדישע אַנשטאַלט
Specialist J. RAPAPORT Ortoped von Lemberg
Łódź, WÓLCZAŃSKA 29, front II p.

בעמערקונג: דאָס פּערזענליכע ערשיינען פון די קראַנקע איז אונבעדינגט נויטיג, דיפּלאָמען האָבען אויסגעשטעלט פאָלגענדע אוניווערזיטעטס-פּראָפעסאָרען: פּראָפ. ד״ר באַראַנטש, פּראָפ. ד״ר י. מאַרישלער, פּראָפ. ד״ר בר. קיעלאַנאָווסקי און אויך אַנדערע. מיר נעהמען אויך אָן פערזיכערטע פון דער קראַנקען-קאַסע.

דאַנקזאַגונג.
דערמיט דריק איך אויס דעם בעסטען דאַנק דעם הערן ד״ר. י. ראַפּאַפּאָרט, ספּעציאַליסט פאר בראָך, וועלכער געהמט אָן אין לאָדז, וואָלטשאַנסקא 29, פראָנט 2. שט. פאר זײַן געוויסענהאַפטען פערלענגען מיר א גוטענעם הײל-באַנדאַזש לויט זײַן מעטאָדע. האָב געליטען אויף בראָך 20 יאָהר און א דאַנק איהם בין איך היינט געראַטעוועט געווען, און כ׳קען איהם יעדען אָנצייגען מײַן עמפּפעהלונג.

Dr. BERGHOF Arzt.

ס׳איז פערלוירען
געגאַנגען א טראַמוואַי-ביכעל (מאָנאַטליך) אויפ׳ן נאָמען מ. כהנא, וועלכעס האָט פאר קיינעם קיין שום ווערט. דער ערליכער פינדער ווערט געבעטען אָפּצוגעבען געגען בעלוינונג צו כהנא, יגעליגשא 3, אָדער לוטאָמירסקא 18 בײַ קושינסקי אין שענק.

דאַנקזאַגונג
דעם דײַטשען חירט ראַזין פון זגערזש-מאַווינג אין קאָנסטאַנטינאָווקא פאר אָפּגעבען אומזיסט א שטיקל צו דאַנגען פאר די לעטניקעס דריקען מיר דערמיט אויס אונזער טיפסטע דאַנקבאַרקײַט.
אין נאָמען פון א גרופּע לעטניקעס מ. פערעלמאַן
אַלעקסאַנדראָווסקא 25.

עס ווערט געזוכט פון זאַפּאָרט א קוואַליפיצירטע
נײַהערין
צו ביוסטאַנאַשען
זגערסקא 36,
לעווקאָוויטש.

צו פערקויפען
געלעגענהייטליך א פלאַץ אין צענטרום שטאָט אין לוטאָמירסקא פאר א גאַנץ ביליגען פּרייז. צו ערפאַהרען בײַ ה׳ קוואַל און לוטאָמירסקא, קילינסקי № 4
8126

א פעהיגער און אנשטענדיגער
יונגע
מיט בילדונג
ווערט געזוכט.
צו ערפאַרען און אַדמינ.

אַנ׳אײַנזאַמער
געשעפטס-פעהיגער פערמעגענדיגער עלטערער ייד זוכט א שדוך מיט א בעסערער קינדערלאָזע גרושה אָדער אלמנה וועלכע זאָל האָבען אַנ׳אײַגענע דירה און וועט מעגליך א געשעפט. אָפערטען:
Łódź, Skrz. Poczt. 362.

געגען בעלוינונג!
פרײַטאָג דעם 8/8 ד. י. 6 א זייגער נאָכמיטאָג האָט מען מיר ארויסגענומען פון ארויס געהען אויפ׳ן אָזאָרקאָווער טראַמוואַי, א פּאָרטפעל מיט פערשידענע דאָקומענטען דערינענטער א מיליטער-ביכעל אויפ׳ן נאָמען פון ברוך סוכעצקי, ס ווערט געבעטען די דאָקומענטען און דאָס מיליטער-ביכעל, וואָס האָבען פאר קיינעם קיין שום ווערט נישט אָפּצוגעבען געגען בעלוינונג צו סובעצקי, ציגעלגאַס 46 דיסקרעציע גאַראַנטירט.

א P-D קראַפט-
אַרבייטער
ווי אויך האַנט-שפּולער (רינגס) זאָפאָרט געזוכט בײַ
A. Wajsblum
Piotrkowska 17
8131 2-טער הויף.

וואוינונגען
צו פערמיטען אײַנצעלנע שטיבען און אויך 2 הויכע גרויסע קעלער-שטיבען מיט עלעקטריע אויף פראַנציסקאַנער גאַס. צו ערפאַהרען אויף אַלעקסאַנדריסקא 9 (מרדכי גבאים גאַס) בײַ א. צוקערמאַן.

אכטונג שטריקער!
די גייערפאַרענע מעכאַנישע שלאָסערײַ איז אָפען צעגעלניאַנא 48 און נעהמט אָן אַלערלײַ אַרבייט. ספּעציאַליטעט: שליטען- און זאָקען-נייה-מאַשינען גוט און ביליג! קומט און איבערצייגט אייך! א לערן-יונגעל ווערט אויך געזוכט.

„PRACA"
פרויען=פאַך=קורסען בײַ דער געזעלש. צו פערשפּרייטען פאַך - קענטנישען אין לאָדז, וואָלטשאַנסקא 21
מאַכט דערמיט בעקאַנט, אַז ס׳ווערען אָנגענומען אײַנשרײַבונגען אויף פאָלגענדע אָפּטיילונגען:
1) דאַמען-שנײַדערײַ 2) שטיקערײַ
3) וועשערײַ 4) אַנדרולאַציע
5) נאַרטעמען 6) מאַניקיר
7) היטען-פּוצערײַ
דער סעקרעטאַריאַט ערטיילט אינפאָרמאַציעס טעגליך פון 9–1 נאָכמ. און פון 3–7 אָוונט.

הלך בתום ילך בטח,
ומעקש דרכיו יודע
גויל אלו רקיעי, קני כל חורש תא:
דיו אלו ימי וכל מי כנישו תא:
דירי ארעא ספרי ורשמי רשו תא:
קענען נישט איבערגעבען דאָס רעיעלקייט פון דער אַלט - בעוואוסטער
רעכטסקאָנסולענטען-ביורא פון ה׳
מאַנעלאַ, פּיעטריקאָווער 17
(זאַכאָדניאַ 52) טעל. 148-79
וואו עס ווערט פּינקטליך ערלעדיגט, געווי-סענהאַפט געשריבען אַלערליי בּיטעס: ציווילע, קאַרנע, האַנדלאָווע, אַפּעלאַציעס, אַדוואָלאַניעס, קלאַוזולעס, זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעדט אין פּוילען, וועגען דירות אין אַרויסגעבער ראַזיעסמשי, ווי אויך איבערזעצונגען אין אַלע שפּראַכען. מיט אַכטונג ד. מאַנעלאַ, פּעטריקאָווער 17.

א י ז
יעדען קוואַנטום שטעלען מיר צו פּעטריקאָווער 116 טעל. 190-48, פּאַלוד-ניאָווא 22 טעל. 191-26

PORADNIA WENEROLOGICZNA
פון דאָקטוירים=ספּעציאַליסטען
זאַוואַדזקאַ 1.
נאָר פאר ווענערישע הויט=קראַנקה. און מענער-שוועכע. אַנאַליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפּער. קאָנסיליומס מיט ספּעציאַליסטען פון אוראָ-לאָגישע און נערוועו-קראַנקהייטען. קוואַרץ=לאַמפּ. עלעקטרישער הייל-קאַבינעט קאָסמעטיק.
-- טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אָוונד. --
פון 11 ביז 12 בײַ טאָג און פון 2 ביז 3 נאָכמ. נעמט-אָן א פרוי-דאָקטאָר נור קינדער און פרויען זונטאָג פון 9 פריה ביז 2 נאָכמיטאָג.
– בעזונדער וואַרטע-צימער פאר פרויען. –
וויזיט 3 זל.

DR. MED.
L. Pikielny
אוראָלאָג
ספּעציאַל-אַרצט פאר נירען, בלאָז און אורין-קראַנקהייט
NAWROT 8, tel. 2,19-90
נעמט אָן פון 7–4 אָוונד.

DOKTOR
H. WOŁKOWYSKI
צעגעלניאַנא 25, טעל. 126-87
צוריקגעקעהרט
ספּעציאַל-אַרצט פאר הויט- און ווענערישע קראַנקהייטען, מענער - שוועכע, אַלע אַרט אַנאַליזען, עלעקטראָטעראַפּיע, בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ - שטראַהלען.
נעמט אָן פון 8 – 2 נאָכמ. און פון 6 – 9 אָוונד.

לעטשניצע פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען
און דענטיסטישער קאַבינעט.
גושטשינער 11, טעלעפאָן 3763
אָפען פון 9 פריה ביז 7 אָוונד.

ד״ר אימיך נאָז, האַלז, אויערן קר׳	4½—5½
ד״ר קערשנער קינדער-קראַנקה.	4½-5 11-9
ד״ר שיפּמאַן אינערליכע קראַנקהייטען	2—12
ד״ר ביבערגאַל הויט און וועגער.קר.	12½—11½
ד״ר שמירנעלד נערוועו און גמיטגע קר.	2—1
ד״ר גאָלדבלאַט אויגען-קראַנקה.	1½—12½
ד״ר חיים כירורגישע קראַנקהייטען	5—2
ד״ר שמערלאָווסקי פרויען-און געבורטס-הילף	4½—5½

פסיכאָ-טעראַפּיע, שפּראַך-שטערונגען ווי שטאַמלען א.א.וו. טעקען-שטעלן, קינסטליכע בערג-זון-בעשטראַהל. אייבערי, ונגען, מאַסאַזשען, עלעקטריזאַציע, אָפּעראַטאָר אויף פערלעגונג היזיטען אין שטאָט. און לאַבאָראַטאָריום מערען אָנגענומען אַלע אַרט אַנאַליזען, אויך פלעגמע און בלוט
אימפּונגען געגען שקאַרלאַטין.
בײַ דער לעטשניצע איז געעפענט געוואָרען
א רענטגען=אינסטיטוט.
ד״ר לאָזשינסקי-סטאָמאַטאָלאָג
צאָהן-אַרצט 10—1, 3—6
קינסטליכע ציינער, קאָראָנען, פּלאָמבען א.א.וו.
די לעטשניצע איז טעטיג אויך זונטאָג

Dr. med. **J. Lubicz**
ORTOPEDA, Gdańska 28, tel. 18-31
קראַנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פּלייצעס און גלידער
אייגענע פּראַצאָוניע פון ווענטליכע אָרטאָפּעדישע אַפּאַראַטען, ווי: קלאָדקעס אויף פּלאַטפוסען, קינסטליכע גליבערעטען א. א. וו. נעמט אָן פון 2,30 ביז 4,30 נאָכמ.

Dr. med.
W. Eychner
גינעקאָלאָג אקושער
זגערזשער 11
טעלעפאָן 72—184
נעמט אָן אינדערהיים פון 2-3 פ. מ. פון 7-9 נ. מ. אין קליניק „סאַנאַטאָ" אָגראָדאָווע 10 פון 12—1

Dr. med.
A. BANASZ
ספּעציאַל-אַרצט פאר נירען און בלאָז-קראַנקה. וואָלטשאַנסקא 23
טעל. 139-88
נעהמט אָן פון 3—4 נ״מ.

DR. MED.
ANTONI
MILLER
Łódź, Targowa 32
fgont I piętro tel. 206-34
Choroby wewnętrzne i zakaźne.
Godz. przyjęć 8 — 9½ rano i od 7—8½ wiecz.

שייטלען
צו מעסיגע פּרייזען
צו בעקומען בײַ
פּאַרושוצקאַ קאַמיענאַ 5

מאַשין=לעכער
ווערען אָנגענומען אויסצונייען
בײַ ג. נאַרדמאַן, צעגעלניאַנע 29.

אַבאָנאַמענטס-פּרייז: אין לאָדז – 5 זל. א חודש מיט אָפּטראָגען א היים; אויף דער פּראָווינץ 6 – א חודש אין אויסלאַנד – 8 זל.
פאר׳ן אינהאַלט און טערמינפון די אַנאָנסען איז דער פערלאַג נישט פערענטוואָרטליך די אַדמיניסטראַציע איז אָפען בייטאָג און ביינאַכט.

אַנאָנסען=פּרייז: פאר׳ן טעקסט—18 גר. פרײַטאָג און ערב יו״ט—24 גר. אין דער זייט 8 שפּאַלטען
אין טעקסט—40 . . . . 60— . . . . 4 .
נאָכ׳ן טעקסט—12 . . . . 18— . . . . 8 .
פאר פּאָלעמישע-שוידט ליניע דער שטאָט 50 פּראָצ. טייערער. אויסל. 100 פּראָצ. טייערער. מעלדונגען—10 גר. א וואָרט

Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Zilberberg.
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.
Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman

א לאַנג-יעהריגער
געריכטס=סעקרעטאַר
שרייבט און ערלעדיגט אַלערליי ביטעס און סקאַרגעס, קלאַוזולעס און זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעט אין פּוילען
א גוטער מיליטער - ספּעציאַליסט.
ב. מאַז, לאָדז, פּיעטריקאָווער 10

Szkoła Przemysłowa
Pomorska 46-48, tel. 163-80
Tow. Szerzenia Oświaty i Wiedzy Technicznej wśród Żydów w Łodzi
אָפּטיילונגען: מעכאַנישע, עלעקטראָטעכנישע, וועבערײַ
די קאַנצעלאַריע ערטיילט אינפאָרמאַציעס און נעמט אָן אײַנשרײַבונגען מאָנטאָג, דינסטאָג, מיטוואָך און דאָנערשטאָג פון 10–14 נ.מ.

לעזט!
אכטונג! אכטונג!
קאָנקורענץ=פּרייזען!
כדי צו ערמעגליכען די ברייטסטע קרייזען פון ג׳ פּובליקום צו בעקומען א ביליגע און גוטע קינסטלערישע אויפנאַהמע זענען די פּרייזען אין מײַן פאָטאָגראַפישען אַנשטאַלט געוואָרען פערקלענערט ווי

12 שטיק („Express pictures")	זל.	2
6 „ פּאָסט=פאָטאָגראַפיעס	„	2
6 „ פּאָסט= ״ ברוין	„	6
6 „ ״ , אויף זייד	„	8

אכטונג! צו א ½ טוץ זײַדענע פּאָסט-פאָטאָגראַפיעס גיט מען צו אכטונג!
אַנ׳אָריגינעלען פּאָרטרעט בחנם!
ס׳ווערען אויך אויסגעפערטיגט פּאָרטרעטען אין ראָהמען און אויך א פערקויף פון ראָהמען
קומט און איבערצייגט אייך!
מיט אכטונג
„PARISIEN"
קונסט=אַנשטאַלט
פראַנציסקאַנער 30.